

Inhoudsopgave Wet(svoorstel) internationaal verantwoord ondernemen

HOOFDSTUK 1. ALGEMENE BEPALINGEN	2
Afdeling 1.1 Begripsbepalingen en toepassingsbereik	2
Afdeling 1.2 Samenwerking en delen van middelen en informatie	4
HOOFDSTUK 2. GEPASTE ZORGVULDIGHEID	8
Afdeling 2.1 Algemene bepalingen gepaste zorgvuldigheid	8
Afdeling 2.2 Specifieke bepalingen gepaste zorgvuldigheid	12
<i>Paragraaf 2.2.1 Beleid</i>	12
<i>Paragraaf 2.2.2 Risico-analyse</i>	13
<i>Paragraaf 2.2.3 Preventie van potentiële nadelige gevolgen</i>	14
<i>Paragraaf 2.2.4 Beëindigen van feitelijke nadelige gevolgen en herstel bieden</i>	18
<i>Paragraaf 2.2.5 Klachtenprocedure en kennisgevingsmechanisme</i>	23
<i>Paragraaf 2.2.6 Monitoring</i>	24
<i>Paragraaf 2.2.7 Communicatie</i>	25
HOOFDSTUK 3. BESTRIJDING VAN KLIMAATVERANDERING	27
HOOFDSTUK 4. TOEZICHT EN HANDHAVING	29
Afdeling 4.1 Toezicht	29
Afdeling 4.2 Handhaving	31
<i>Paragraaf 4.2.1 Bestuursrechtelijke handhaving</i>	31
<i>Paragraaf 4.2.2 Civielrechtelijke handhaving</i>	33
HOOFDSTUK 5. INTREKKING EN WIJZIGING VAN ANDERE WETTEN	34
HOOFDSTUK 6. SLOTBEPALINGEN	36
Bijlage bij de artikelen 1.1.1 en 2.1.1 van deze wet	39

Wet van p.m. houdende regels, voor de implementatie van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid, voor grote ondernemingen over internationaal verantwoord ondernemen (Wet internationaal verantwoord ondernemen)

VOORSTEL VAN WET

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is om de richtlijn (EU) 2024/1760 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937 (PbEU L 2024/1760) te implementeren door onder meer regels te stellen voor grote ondernemingen ter voorkoming van potentiële en feitelijke nadelige gevolgen voor de mensenrechten en het milieu bij het verrichten van hun eigen activiteiten, de activiteiten van hun dochterondernemingen en de activiteiten van hun zakenpartners in de activiteitenketens van die ondernemingen; **(1 CSDDD)**

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

HOOFDSTUK 1. ALGEMENE BEPALINGEN

Afdeling 1.1 Begripsbepalingen en toepassingsbereik

Artikel 1.1.1 Begripsbepalingen (artikel 3 CSDDD)

De bijlage bij deze wet bevat begripsbepalingen voor de toepassing van deze wet en de daarop berustende bepalingen.

Artikel 1.1.2 Toepassingsbereik Europese onderneming (artikel 2, eerste, vierde, vijfde en zesde lid, CSDDD)

1. Deze wet is van toepassing op een Europese onderneming als die statutair in Nederland is gevestigd en in twee opeenvolgende boekjaren voldoet aan een van de volgende vereisten:

- a. het gemiddeld aantal werknemers bedraagt in het laatste boekjaar waarvoor een jaarrekening is vastgesteld of had moeten worden vastgesteld meer dan 1.000 en de wereldwijde netto-omzet bedraagt over dat boekjaar meer dan € 450.000.000;

- b. de onderneming is de uiteindelijke moederonderneming van een groep die de drempelwaarden, bedoeld onder a, heeft bereikt in het laatste boekjaar waarvoor een geconsolideerde jaarrekening is opgesteld of had moeten worden opgesteld in overeenstemming met afdeling 13 van titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek; of
- c. de onderneming heeft in de Europese Economische Ruimte een franchise- of licentieovereenkomst gesloten in ruil voor royalty's met een onafhankelijke derde onderneming of is de uiteindelijke moederonderneming van een groep die dat heeft gedaan, waarbij:
 - 1°. die overeenkomst zorgt voor een gemeenschappelijke identiteit, een gemeenschappelijk bedrijfsconcept en de toepassing van uniforme bedrijfsmethoden;
 - 2°. die royalty's in het laatste boekjaar waarvoor een jaarrekening is of had moeten worden opgesteld meer dan € 22.500.000 bedragen; en
 - 3°. de wereldwijde netto-omzet van de onderneming in het laatste boekjaar waarvoor een jaarrekening is of had moeten worden opgesteld meer dan € 80.000.000 bedraagt of de uiteindelijke moederonderneming is van een groep waarvan de wereldwijde netto-omzet over dat boekjaar meer dan € 80.000.000 bedraagt. [2, 1, 5 en 6]

2. Voor de berekening van het aantal werknemers, bedoeld in deze wet, van een Europese onderneming geldt dat:

- a. onder werknemer ook wordt verstaan: degene die aan de onderneming ter beschikking is gesteld voor het onder diens toezicht en leiding verrichten van arbeid, anders dan krachtens een met de onderneming gesloten arbeidsovereenkomst, tenzij de onderneming een vestiging is van de onderneming die tot de terbeschikkingstelling is overgegaan of tot dezelfde groep behoort;
- b. onder werknemer niet wordt verstaan: degene die aan een andere onderneming ter beschikking is gesteld als bedoeld onder a;
- c. het aantal deeltijdwerknemers wordt berekend op basis van voltijdequivalenten;
- d. in geval een werknemer een seizoenarbeider is, deze wordt meegerekend in verhouding tot het aantal maanden dat hij in dienst is van de onderneming. [2, 4]

3. Deze wet is niet langer van toepassing op een Europese onderneming als zij in een van de laatste twee boekjaren niet langer voldoet aan de voorwaarden. [2, 5]

Artikel 1.1.3 Toepassingsbereik niet-Europese onderneming (artikel 2, tweede, vijfde, zesde en zevende lid, CSDDD)

1. Deze wet is van toepassing op een niet-Europese onderneming die een bijkantoor in Nederland heeft en in twee opeenvolgende boekjaren voldoet aan een van de volgende vereisten:

- a. de netto-omzet in de Europese Economische Ruimte bedraagt in het boekjaar voorafgaand aan het laatste boekjaar meer dan € 450.000.000;
- b. de onderneming is de uiteindelijke moederonderneming van een groep die op geconsolideerde basis de in onderdeel a bedoelde drempelwaarde heeft bereikt in het boekjaar voorafgaand aan het laatste boekjaar;
- c. de onderneming heeft in de Europese Economische Ruimte een franchise- of licentieovereenkomst gesloten in ruil voor royalty's met een onafhankelijke derde onderneming of is de uiteindelijke moederonderneming van een groep die dat heeft gedaan, waarbij:
 - 1°. die overeenkomst zorgt voor een gemeenschappelijke identiteit, een gemeenschappelijk bedrijfsconcept en de toepassing van uniforme bedrijfsmethoden;
 - 2°. die royalty's in de Europese Economische Ruimte in het boekjaar voorafgaand aan het laatste boekjaar meer dan € 22.500.000 bedragen;en
 - 3°. de netto-omzet van de onderneming in de Europese Economische Ruimte in het boekjaar voorafgaand aan het laatste boekjaar meer dan € 80.000.000 bedraagt of de uiteindelijke moederonderneming is van een groep waarvan de netto-omzet in de Europese Economische Ruimte over dat boekjaar meer dan € 80.000.000 bedraagt. [2, 2, 5 en 7, eerste zin]

2. Als een niet-Europese onderneming geen bijkantoor heeft in Nederland of bijkantoren heeft in andere lidstaten van de Europese Unie of in een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, is deze wet ook van toepassing op die onderneming als die onderneming aan de overige voorwaarden van het eerste lid voldoet en in Nederland de hoogste netto-omzet heeft gegenereerd in de Europese Economische Ruimte in het boekjaar dat voorafgaat aan het laatste boekjaar. [2, 7, tweede zin]

3. Deze wet is niet langer van toepassing op een niet-Europese onderneming als zij in een van de laatste twee relevante boekjaren niet langer voldoet aan de voorwaarden. [2, 5]

Artikel 1.1.4 Uitgesloten van toepassingsbereik (artikel 2, achtste lid, CSDDD)

Deze wet is niet van toepassing op een beleggingsinstelling of icbe als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht. [2, 8]

Afdeling 1.2 Samenwerking en delen van middelen en informatie

Artikel 1.2.1 Samenwerking ondernemingen op groepsniveau (artikel 6 CSDDD)

1. Een moederonderneming die onder het toepassingsbereik van deze wet valt kan namens haar dochteronderneming de verplichtingen gesteld bij of krachtens de hoofdstukken 2 en 3 nakomen als die dochteronderneming zelfstandig onder het toepassingsbereik van deze wet valt en de daadwerkelijke naleving van die verplichtingen op groepsniveau wordt gewaarborgd.

2. Voor de samenwerking van ondernemingen op groepsniveau geldt voor de naleving van de verplichtingen gesteld bij of krachtens hoofdstuk 2 van deze wet dat:

- a. de dochteronderneming en de moederonderneming elkaar alle nodige informatie verstrekken en samenwerken om te voldoen aan de verplichtingen gesteld bij of krachtens hoofdstuk 2 van deze wet;
- b. de dochteronderneming het beleid inzake gepaste zorgvuldigheid van haar moederonderneming volgt, dat zo is vormgegeven dat voor de dochteronderneming aan de verplichtingen van artikel 2.2.1.1 wordt voldaan;
- c. de dochteronderneming gepaste zorgvuldigheid in al haar beleid en risicobeheersystemen integreert in overeenstemming met artikel 2.2.1.1 waarbij zij duidelijk beschrijft aan welke verplichtingen de moederonderneming moet voldoen en, in voorkomend geval, de relevante betrokkenen hiervan in kennis stelt;
- d. waar nodig de dochteronderneming passende maatregelen blijft nemen in overeenstemming met de artikelen 2.2.3.2 en 2.2.3.3 en 2.2.4.1 tot en met 2.2.4.3, en zij haar verplichtingen gesteld op grond van de artikelen 2.2.4.4 en 2.1.2 blijft nakomen;
- e. de dochteronderneming in voorkomend geval om contractuele garanties vraagt van een directe zakenpartner in overeenstemming met artikel 2.2.3.2, eerste lid, of artikel 2.2.4.2, eerste lid, en om contractuele garanties van een indirecte zakenpartner vraagt in overeenstemming met artikel 2.2.3.2, tweede lid of artikel 2.2.4.2, tweede lid, en de zakelijke relatie opschort of beëindigt in overeenstemming met artikel 2.2.3.3 of artikel 2.2.4.3.

3. Als de moederonderneming namens de dochteronderneming voldoet aan de verplichtingen gesteld bij of krachtens hoofdstuk 3 van deze wet, voldoet de dochteronderneming aan de bij of krachtens hoofdstuk 3 van deze wet gestelde verplichtingen in overeenstemming met het klimaattransitieplan van de moederonderneming, dat in overeenstemming daarmee is aangepast aan haar bedrijfsmodel en -strategie.

4. De samenwerking van ondernemingen op groepsniveau laat onverlet:

- a. dat die dochteronderneming kan worden onderworpen aan de uitoefening van de bevoegdheden van de toezichthoudende autoriteit, bedoeld in hoofdstuk 4;
- b. de wettelijke aansprakelijkheid van die dochteronderneming in overeenstemming met artikel 4.2.2.1.

Artikel 1.2.2 Ontheffing uiteindelijke moederonderneming (artikel 2, derde lid, CSDDD)

1. Aan de uiteindelijke moederonderneming kan een ontheffing worden verleend van de uitvoering van de verplichtingen gesteld bij of krachtens de hoofdstukken 2 en 3 als:

- a. zij als hoofdactiviteit het houden van aandelen in operationele dochterondernemingen heeft en zich niet bezighoudt met het nemen van

bestuursbeslissingen, operationele beslissingen of financiële beslissingen die een invloed hebben op de groep of op één of meer van haar dochterondernemingen;

- b. zij een van haar dochterondernemingen die in een lidstaat van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte is gevestigd, aanwijst om namens haar te voldoen aan de verplichtingen gesteld bij of krachtens de hoofdstukken 2 en 3, met inbegrip van haar verplichtingen voor de activiteiten van haar dochterondernemingen; en
- c. zij haar dochteronderneming alle nodige middelen en juridische bevoegdheden geeft om deze verplichtingen op doeltreffende wijze na te komen, vooral door ervoor te zorgen dat die dochteronderneming van de andere ondernemingen van de groep de relevante informatie en documenten verkrijgt om te voldoen aan de verplichtingen gesteld bij of krachtens de hoofdstukken 2 en 3.

2. Op aanvraag van de uiteindelijke moederonderneming verleent de Autoriteit Consument en Markt de ontheffing als aan de voorwaarden van het eerste lid is voldaan.

3. De uiteindelijke moederonderneming aan wie een ontheffing is verleend, blijft samen met de aangewezen dochteronderneming hoofdelijk aansprakelijk voor niet-nakoming door de aangewezen dochteronderneming van haar verplichtingen gesteld bij of krachtens de hoofdstukken 2 en 3.

4. In voorkomend geval doet de Autoriteit Consument en Markt mededeling van de aanvraag van de ontheffing en van haar besluit aan de bevoegde toezichthoudende autoriteit van de lidstaat van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte waar de aangewezen dochteronderneming is gevestigd.

Artikel 1.2.3 Delen van middelen en informatie (artikel 5, tweede en derde lid, CSDDD)

1. Een onderneming kan middelen en informatie delen binnen haar groep en met andere juridische entiteiten voor het naleven van de verplichtingen gesteld bij of krachtens de hoofdstukken 2 en 3 van deze wet. [5, 2]

2. Een onderneming kan voor het naleven van de verplichtingen gesteld bij of krachtens de hoofdstukken 2 en 3 van deze wet evenwel niet een zakenpartner verplichten tot bekendmaking van een bedrijfsgeheim als bedoeld in artikel 1 van de Wet bescherming bedrijfsgeheimen, tenzij het gaat om:

- a. de bekendmaking van de identiteit van een directe of indirecte zakenpartner;
- b. essentiële informatie die nodig is om feitelijke of potentiële nadelige gevolgen in kaart te brengen,

mits dit noodzakelijk is en naar behoren is gerechtvaardigd voor de naleving door de onderneming van de verplichtingen gesteld bij of krachtens de hoofdstukken 2 en 3

en onverminderd de mogelijkheid voor de zakenpartner om zijn bedrijfsgeheimen te beschermen met de mechanismen van de Wet bescherming bedrijfsgeheimen. [5, 3]

3. Een zakenpartner kan door een onderneming niet worden verplicht tot bekendmaking van gerubriceerde of andere informatie als die bekendmaking een risico voor het belang van de nationale veiligheid zou inhouden. [5, 3 laatste volzin]

Artikel 1.2.4 Samenwerking niet-Europese onderneming en toezichthouder (artikel 23 en 24, vierde lid, CSDDD)

1. Een onderneming als bedoeld in artikel 1.1.3 die op Nederlands grondgebied opereert, wijst in een lidstaat van de Europese Unie of in een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte waarin zij werkzaam is schriftelijk een in de Europese Economische Ruimte wonende of gevestigde natuurlijke persoon of rechtspersoon aan als gemachtigde vertegenwoordiger, die door de onderneming is gemachtigd om namens die onderneming op te treden in verband met de naleving van de verplichtingen gesteld bij of krachtens deze wet. [3, onderdeel k, 23,1]

2. De aanwijzing geldt bij aanvaarding door de gemachtigde vertegenwoordiger in overeenstemming met het recht van de lidstaat van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte waarin de gemachtigde vertegenwoordiger woonachtig of gevestigd is. [23, 1]

3. De onderneming verstrekt aan de Autoriteit Consument en Markt:

- de mededeling dat zij een onderneming is als bedoeld in artikel 1.1.3; [23,3]
- de naam, het adres, het e-mailadres en het telefoonnummer van de gemachtigde vertegenwoordiger, als de gemachtigde vertegenwoordiger woonachtig of gevestigd is in Nederland. [23, 2]

4. De gemachtigde vertegenwoordiger verstrekt op verzoek een afschrift van de aanwijzing als gemachtigde vertegenwoordiger in de Nederlandse taal aan de Autoriteit Consument en Markt of, voor zover niet gesteld of vertaald in het Nederlands, in het Frans, Duits of Engels.[23, 2]

5. De onderneming stelt de gemachtigde vertegenwoordiger in staat om:

- kennisgevingen te ontvangen over aangelegenheden voor de naleving en handhaving van deze wet van de Autoriteit Consument en Markt; en
- samen te werken met en te voldoen aan de verzoeken van de Autoriteit Consument en Markt voor het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de hoofdstukken 2 en 3, door aan hem noodzakelijke bevoegdheden en middelen ter beschikking te stellen, waaronder de bevoegdheid om informatie te verstrekken over die onderneming. [23, 4]

HOOFDSTUK 2. GEPASTE ZORGVULDIGHEID

Afdeling 2.1 Algemene bepalingen gepaste zorgvuldigheid

Artikel 2.1.1 Omschrijving gepaste zorgvuldigheid (artikel 3, b, c en g en 5 CSDDD)

1. Een onderneming betracht risicogebaseerde gepaste zorgvuldigheid op het gebied van mensenrechten en milieu, door de volgende maatregelen uit te voeren in overeenstemming met de voorschriften bij of krachtens dit hoofdstuk:

- a. het integreren van gepaste zorgvuldigheid in haar beleid en haar risicobeheersysteem;
- b. het vaststellen en beoordelen van potentiële en feitelijke nadelige gevolgen, en, waar nodig, het prioriteren van feitelijke en potentiële nadelige gevolgen;
- c. het voorkomen en verminderen van potentiële nadelige gevolgen en het beëindigen en, zoveel mogelijk, beperken van de feitelijke nadelige gevolgen;
- d. het bieden van herstel van feitelijke nadelige gevolgen;
- e. het betekenisvol samenwerken met betrokkenen;
- f. het instellen en handhaven van een klachtenprocedure en een kennisgevingsmechanisme;
- g. het evalueren en beoordelen van de doeltreffendheid van haar beleid en genomen maatregelen voor gepaste zorgvuldigheid; en
- h. het publiceren van een verklaring met informatie over gepaste zorgvuldigheid.[5,1]

2. Van een nadelig gevolg voor mensenrechten is sprake bij een gevolg voor personen door:

- a. een schending van een van de mensenrechten, bedoeld in deel I, afdeling 1, van de bijlage bij de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid;
- b. een schending van een mensenrecht als bedoeld in de lijst van mensenrechteninstrumenten in deel I, afdeling 2, van de bijlage bij de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid, waarbij geldt dat:
 - 1°. het mensenrecht kan worden geschonden door een onderneming of juridische entiteit;
 - 2°. het mensenrecht rechtstreeks afbreuk doet aan een wettelijk belang dat wordt beschermd door de mensenrechten als bedoeld in afdeling I, afdeling 2, van de bijlage bij de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid;
 - 3°. de onderneming redelijkerwijs het risico had kunnen voorzien dat dit mensenrecht zou kunnen worden geschonden, rekening houdend met de omstandigheden van het specifieke geval, waaronder de aard en de omvang van de bedrijfsactiviteiten en de activiteitenketen van de onderneming, de kenmerken van de economische sector en de geografische en operationele context. [3, c]

3. Van een nadelig gevolg voor het milieu is sprake als dat gevolg voortvloeit uit een schending van de verbodsbepalingen en verplichtingen als bedoeld in deel I, afdeling 1, punten 15 en 16, en deel II van de bijlage bij de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid, met inachtneming van de wetten, genoemd in onderdeel c van de bijlage bij deze wet. [3, b]

4. Van de activiteitenketen zijn uitgesloten activiteiten van zakenpartners van een onderneming die verband houden met de distributie, het vervoer en de opslag van een product dat onderworpen is aan controles op de uitvoer op grond van de verordening producten voor tweërlei gebruik of aan de controles op de uitvoer met betrekking tot wapens, munitie of oorlogsmaterialen, mits de uitvoer van het product is toegestaan. [3, g, ii]

Artikel 2.1.2 Betekenisvolle samenwerking met betrokkenen (artikel 5 en 13, m.u.v. 3^e lid, CSDDD)

1. Een onderneming neemt passende maatregelen om, in overeenstemming met de voorschriften van dit artikel, doeltreffend samen te werken met betrokkenen om aan de voorschriften voor gepaste zorgvuldigheid te voldoen.[13,1 en 5,1]

2. Bij de raadpleging van betrokkenen:

- a. voorziet de onderneming, onverminderd de Wet bescherming bedrijfsgeheimen, de betrokkenen van relevante en volledige informatie om de raadpleging doeltreffend en transparant te laten verlopen;
- b. brengt zij belemmeringen voor samenwerking in kaart; en
- c. zorgt zij, ter voorkoming van vergelding of wraak op de deelnemers, in ieder geval voor de vertrouwelijkheid of anonimiteit van de deelnemers.[13,2 en 5]

3. Een onderneming raadpleegt ook deskundigen die geloofwaardige inzichten kunnen verschaffen in feitelijke of potentiële nadelige gevolgen, als het redelijkerwijs niet mogelijk is doeltreffend samen te werken met betrokkenen om aan de voorschriften van dit hoofdstuk te voldoen.[13,4]

4. Onverminderd de Wet bescherming bedrijfsgeheimen hebben betrokkenen na raadpleging het recht:

- a. om een gemotiveerd verzoek om relevante aanvullende informatie in te dienen, die een onderneming binnen een redelijke termijn en in een passende en begrijpelijke vorm verstrekt; en
- b. als een onderneming dat verzoek weigert, op een schriftelijke en deugdelijke motivering van die weigering.[13,2]

Artikel 2.1.3 Algemene samenwerking met ondernemingen (artikel 13, zesde lid, tweede zin, en artikel 20, vierde lid, CSDDD)

1. Onverminderd het recht om een gemotiveerde melding in te dienen, bedoeld in artikel 4.1.2, de voorschriften voor bestuursrechtelijke handhaving, bedoeld in

paragraaf 4.2.1 en voor civielrechtelijke handhaving, bedoeld in artikel 4.2.2.1, kan een onderneming deelnemen aan sectorale regelingen en initiatieven waarbij meerdere betrokkenen zijn betrokken om de naleving van de verplichtingen gesteld bij of krachtens dit hoofdstuk te ondersteunen, mits deze daarvoor geschikt zijn. [20,4, eerste zin]

2. De geschiktheid van sectorale regelingen en initiatieven waarbij meerdere betrokkenen zijn betrokken kan een onderneming beoordelen in overeenstemming met de richtsnoeren, bedoeld in artikel 20, vierde lid, tweede alinea, van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid. [20, 4]

3. Een onderneming die deelneemt aan sectorale regelingen en initiatieven:

- a. kan gebruikmaken van of zich aansluiten bij een relevante risicoanalyse die wordt uitgevoerd door initiatieven van de sector of van meerdere betrokkenen of door leden van die initiatieven;
- b. kan via dergelijke initiatieven doeltreffende passende maatregelen nemen of zich daarbij aansluiten; en
- c. ziet toe op de doeltreffendheid van die maatregelen. [20, 4]

4. Het gebruik van een initiatief van de sector en van meerdere betrokkenen volstaat niet om te voldoen aan:

- a. de verplichting om de eigen werknemers van de onderneming en hun vertegenwoordigers te raadplegen; en [13,6, 2^e zin]
- b. de individuele verplichting van een onderneming tot het nemen van passende maatregelen om te voldoen aan de verplichtingen gesteld bij of krachtens dit hoofdstuk [20,4, laatste zin].

Artikel 2.1.4 Samenwerking met ondernemingen toegespitst op onderdelen van gepaste zorgvuldigheid (artikel 13, zesde lid, 14, zesde lid, en 20, vijfde lid, CSDDD) [leden zijn op volgorde artikelen CSDDD]

1. Een onderneming kan betrokkenen raadplegen door middel van initiatieven van de sector of initiatieven van meerdere betrokkenen om te voldoen aan de verplichtingen, bedoeld in de artikelen 2.2.2.1, vierde lid, 2.2.2.2, vierde lid, 2.2.3.1, vijfde lid, 2.2.4.1, vijfde lid, 2.2.3.3, vierde lid, 2.2.4.3, vierde lid, 2.2.4.4, vijfde lid, en 2.2.6.1, vijfde lid, mits die raadpleging voldoet aan de vereisten van artikel 2.1.2.[13, 6, 1^e zin]

2. Een onderneming kan deelnemen aan gezamenlijke klachtenprocedures en kennisgevingsmechanismen om te voldoen aan de verplichtingen gesteld bij of krachtens artikel 2.2.5.1, eerste lid, derde lid, en artikel 2.2.5.2, mits die gezamenlijke procedures en mechanismen voldoen aan de vereisten van de artikelen 2.2.5.1 respectievelijk 2.2.5.2. [14, 6]

3. Een onderneming kan ook deelnemen aan gezamenlijke klachtenprocedures en kennisgevingsmechanismen via brancheorganisaties, initiatieven van meerdere

betrokkenen of bij procedures en mechanismen die zijn ingesteld bij algemene kaderovereenkomst. [14, 6]

4. Onverminderd het recht om een gemotiveerde melding in te dienen, bedoeld in artikel 4.1.2, de voorschriften voor bestuursrechtelijke handhaving, bedoeld in paragraaf 4.2.1 en voor civielrechtelijke handhaving, bedoeld in artikel 4.2.2.1, kan een onderneming een beroep doen op verificatie door een onafhankelijke derde partij voor een onderneming in haar activiteitenketen of op verzoek van een onderneming in haar activiteitenketen om de naleving van haar verplichtingen gesteld bij of krachtens dit hoofdstuk te ondersteunen, voor zover deze verificaties geschikt zijn om de nakoming van die verplichtingen te ondersteunen. [20, 5]

5. Een verificatie door een onafhankelijke derde partij voor de naleving door een onderneming van haar verplichtingen gesteld op grond van dit hoofdstuk, kan worden uitgevoerd door andere ondernemingen of door een initiatief van de sector of van meerdere betrokkenen, mits die onafhankelijke derde partij:

- a. objectief en volledig van de onderneming onafhankelijk is;
- b. vrij is van belangenconflicten en van beïnvloeding van buitenaf;
- c. naargelang de aard van het nadelige gevolg over ervaring en deskundigheid beschikt op het gebied van milieu- of mensenrechtenkwesaties; en
- d. verantwoordelijk is voor de kwaliteit en betrouwbaarheid van de verificatie.

[20, 5]

Artikel 2.1.5 Documentatie over gepaste zorgvuldigheid (artikel 5, vierde lid, CSDDD)

1. Een onderneming bewaart documentatie over de maatregelen die zijn uitgevoerd om aan de verplichtingen voor gepaste zorgvuldigheid te voldoen, met inbegrip van ondersteunend bewijsmateriaal. [5, 4, 1^e alinea]

2. Een onderneming bewaart de documentatie gedurende ten minste vijf jaar vanaf het moment waarop die documentatie is opgesteld of verkregen. [5,4, 1^e alinea]

3. De bewaartermijn wordt verlengd tot het tijdstip dat op een lopende beroepsprocedure op grond van deze wet onherroepelijk door de rechter is beslist. [5, 4, 2^e alinea]

Artikel 2.1.6 Delegatiegrondslag

1. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen voor de nadere verduidelijking van de verplichtingen, bedoeld in dit hoofdstuk, en de goede uitvoering van dit hoofdstuk, nadere regels worden gesteld.

2. Bij regeling van Onze Minister kunnen voor de uitwerking van details van dit hoofdstuk en voorschriften van administratieve aard nadere regels worden gesteld.

Afdeling 2.2 Specifieke bepalingen gepaste zorgvuldigheid

Paragraaf 2.2.1 Beleid

Artikel 2.2.1.1 Integratie gepaste zorgvuldigheid in beleid en risico-beheersystemen (artikel 7 CSDDD)

1. Een onderneming stelt beleid op voor risicogebaseerde gepaste zorgvuldigheid en integreert dat in haar relevante beleid en risico-beheersystemen.[7,1]
2. Het beleid voor gepaste zorgvuldigheid wordt ontwikkeld in overleg met de werknemers van de onderneming en hun vertegenwoordigers. Het overleg gaat vooraf aan de vaststelling van het beleid. [7, 2, aanhef]
3. Het beleid voor gepaste zorgvuldigheid bestaat uit:
 - a. een beschrijving van de aanpak van gepaste zorgvuldigheid door de onderneming, ook voor de lange termijn;
 - b. een gedragscode, bestaande uit regels en beginselen, die in de onderneming en haar dochteronderneming alsook bij haar directe of indirecte zakenpartners moet worden nageleefd in overeenstemming met de artikelen 2.2.3.2, eerste en tweede lid en 2.2.4.2, eerste en tweede lid;
 - c. een beschrijving van de procedures die zijn ingevoerd en de maatregelen die zijn genomen om gepaste zorgvuldigheid te implementeren, met inbegrip van de maatregelen voor:
 - 1°. het controleren van de naleving van de gedragscode binnen de eigen onderneming en, in voorkomend geval, die van haar dochterondernemingen; en
 - 2°. de uitbreiding van de toepassing van de gedragscode op zakenpartners. [7, 2, a t/m c]
4. Een onderneming evalueert tweejaarlijks haar beleid voor gepaste zorgvuldigheid. [7, 3]
5. Een onderneming actualiseert haar beleid voor gepaste zorgvuldigheid:
 - a. direct nadat zich een significante wijziging heeft voorgedaan van de status quo van haar activiteiten, de activiteiten van haar dochteronderneming of die van haar zakenpartners, van het juridische of ondernemingsklimaat of na elke andere substantiële wijziging van haar situatie of operationele context;
 - b. op basis van de resultaten van de tweejaarlijkse evaluatie van het beleid,
 - c. daarbij rekening houdend met de vastgestelde nadelige gevolgen, de genomen passende maatregelen en het resultaat van de monitoring. [7,3]

Paragraaf 2.2.2 Risico-analyse

Artikel 2.2.2.1 Vaststelling en beoordeling van nadelige gevolgen (artikel 8 en 13 CSDDD)

1. Een onderneming neemt passende maatregelen om potentiële en feitelijke nadelige gevolgen vast te stellen en te beoordelen van haar activiteiten, die van haar dochteronderneming en van haar zakenpartners, mits de activiteiten van haar partners verband houden met haar activiteitenketen.[8, 1]

2. Een onderneming neemt passende maatregelen om, rekening houdend met risicofactoren:

- a. haar activiteiten, die van haar dochteronderneming en, als deze verband houden met haar activiteitenketen, die van haar zakenpartners in kaart te brengen;
- b. binnen de in kaart gebrachte activiteiten vast te stellen op welke algemene gebieden zich het meest waarschijnlijk nadelige gevolgen zullen voordoen en waar deze gevolgen het meest ernstig zullen zijn;
- c. op basis van die vaststelling, een diepgaande beoordeling uit te voeren op die gebieden waar zich het meest waarschijnlijk nadelige gevolgen zullen voordoen en deze gevolgen het meest ernstig zullen zijn.[8, 2]

3. Een onderneming maakt voor het in kaart brengen, vaststellen en beoordelen, bedoeld in het tweede lid, in voorkomend geval, gebruik van:

- a. kwantitatieve en kwalitatieve informatie;
- b. passende middelen;
- c. onafhankelijke verslagen en informatie, verkregen door de klachtenprocedure en het kennisgevingsmechanisme;
- d. informatie van zakenpartners op verschillende niveaus van de activiteitenketen en geeft daarbij prioriteit aan het opvragen van informatie, als dat redelijk is, rechtstreeks bij zakenpartners waar de nadelige gevolgen zich het meest waarschijnlijk zullen voordoen.[8,3 en 4]

4. Betrokkenen worden door een onderneming geraadpleegd bij het verzamelen van de nodige informatie over potentiële of feitelijke nadelige gevolgen voor het in kaart brengen, vaststellen en beoordelen daarvan, in overeenstemming met de voorschriften voor betekenisvolle samenwerking met betrokkenen. [13, 3]

Artikel 2.2.2.2 Prioritering potentiële en feitelijke nadelige gevolgen (artikel 3, 9 en 13 CSDDD)

1. Als een onderneming niet alle vastgestelde potentiële en feitelijke nadelige gevolgen direct en geheel kan voorkomen, verlichten, beëindigen of tot een minimum beperken, dan prioriteert zij deze gevolgen op basis van de ernst en de mate van waarschijnlijkheid dat het gevolg zich zou kunnen voordoen.[9, 1-2]

2. Bij het bepalen van de mate van de ernst van een nadelig gevolg wordt rekening gehouden met:

- a. de aard, gradatie, reikwijdte of onomkeerbaarheid van het nadelige gevolg waardoor het bijzonder significant is;
- b. de ernst van het nadelige gevolg, waaronder het aantal personen dat wordt of kan worden getroffen of de mate waarin het milieu schade ondervindt of schade kan ondervinden, of op een andere manier kan worden getroffen, inclusief de onomkeerbaarheid van de schade; en
- c. beperkingen op het vermogen om de situatie van de getroffen personen of het getroffen milieu binnen een redelijk tijdsbestek te herstellen tot een situatie die gelijkwaardig is aan de situatie voorafgaand aan het gevolg.[3, l en 3,v]

3. Als een onderneming de meest ernstige en waarschijnlijke nadelige gevolgen binnen een redelijke termijn heeft beëindigd, pakt zij de minder ernstige en minder waarschijnlijke nadelige gevolgen aan.[9,3]

4. Betrokkenen worden door een onderneming geraadpleegd bij het prioriteren van de nadelige gevolgen, in overeenstemming met de voorschriften voor betekenisvolle samenwerking met betrokkenen. [13,3]

Paragraaf 2.2.3 Preventie van potentiële nadelige gevolgen

Artikel 2.2.3.1 Voorkomen en verminderen potentiële nadelige gevolgen (artikel 10, eerste en tweede lid, en 13 CSDDD)

1. Een onderneming neemt passende maatregelen om potentiële nadelige gevolgen die op grond van artikel 2.2.2.1 zijn vastgesteld of hadden moeten zijn vastgesteld, te voorkomen of, als dat niet of niet onmiddellijk mogelijk is, afdoende te beperken met inachtneming van artikel 2.2.2.2 en dit artikel.[10,1, 1^e alinea]

2. Bij het nemen van passende maatregelen wordt naar behoren rekening gehouden met:

a. of het potentiële nadelige gevolg mogelijk door:

1°. alleen de onderneming is veroorzaakt,

2°. mogelijk bij handelingen of nalatigheden gezamenlijk door de onderneming en een dochteronderneming of zakenpartner is veroorzaakt; of

3°. alleen de zakenpartner in de activiteitenketen van die onderneming is veroorzaakt;

b. of het potentiële nadelige gevolg zich kan voordoen in de activiteiten van een dochteronderneming, directe zakenpartner of indirecte zakenpartner, en

c. het vermogen van de onderneming om invloed uit te oefenen op de zakenpartner die het potentiële nadelige gevolg mogelijk veroorzaakt of mede veroorzaakt. [10,1, 2^e alinea]

3. Zo nodig, neemt een onderneming de volgende passende maatregelen:

a. als dat nodig is door de aard of de complexiteit van de vereiste preventieve maatregelen, direct een preventief actieplan te ontwikkelen en uit te voeren, met daarin opgenomen:

1°. een redelijk en duidelijk omschreven tijdpad voor de uitvoering van passende maatregelen;

2°. kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren voor het meten van verbeteringen;

3°. toespitsing van het plan op de activiteiten en de activiteitenketens van de onderneming;

b. de nodige financiële of niet-financiële investeringen plegen in aanpassingen of verbeteringen van onder meer:

1°. faciliteiten;

2°. productieprocessen of andere operationele processen; en

3°. productie-infrastructuur;

c. de nodige wijzigingen of verbeteringen aanbrengen in het eigen ondernemingsplan en in de algemene strategieën en activiteiten van de onderneming, met inbegrip van:

1°. inkooppraktijken;

2°. ontwerppraktijken; en

3°. distributiepraktijken;

d. gerichte en evenredige steun te verlenen aan een zakenpartner van de onderneming die tot het midden- en kleinbedrijf behoort, mits dit in het licht van de middelen, kennis en beperkingen van die zakenpartner noodzakelijk is, door onder meer:

1°. toegang verlenen tot of het mogelijk maken van capaciteitsopbouw, opleidingen of verbetering van beheersystemen; en

2°. als de naleving van de gedragscode of het preventief actieplan de levensvatbaarheid van die zakenpartner in gevaar zou brengen, door gerichte en evenredige financiële steun te verlenen, door onder meer directe financiering, leningen tegen lage rente, garanties voor continue inkoop of ondersteuning bij het verkrijgen van financiering;

e. in overeenstemming met het Unierecht, waaronder het mededingingsrecht, samenwerken met andere entiteiten om de onderneming beter in staat te stellen het nadelige gevolg te voorkomen of te beperken, vooral als geen andere maatregel geschikt of doeltreffend is. [10, 2]

4. Een onderneming kan, zo nodig, andere passende maatregelen nemen, waaronder:

- a. het gesprek aangaan met een zakenpartner over de verwachtingen van de onderneming over het voorkomen of beperken van potentiële nadelige gevolgen; of
- b. toegang verlenen tot of het mogelijk maken van capaciteitsopbouw, richtsnoeren, administratieve en financiële steun, waaronder leningen of andere vormen van financiering, daarbij rekening houdend met de middelen, kennis en beperkingen van die zakenpartner.[10, 3]

5. Een preventief actieplan of een versterkt preventief actieplan:

- a. wordt door een onderneming ontwikkeld met raadpleging van betrokkenen, in overeenstemming met de voorschriften voor betekenisvolle samenwerking met betrokkenen. [13,3^e lid]; en
- b. kan door een onderneming worden ontwikkeld in samenspraak of samenwerking met initiatieven van de sector of van meerdere betrokkenen [10, 2^e lid, a i.s.m. 20, 4, 1^e zin].

Artikel 2.2.3.2 Contractuele garanties bij potentiële nadelige gevolgen (artikel 10, tweede lid, onder b, vierde t/m zesde lid, en 13 CSDDD)

1. Een onderneming vraagt, in voorkomend geval, als passende maatregel als bedoeld in artikel 2.2.3.1, derde lid, een directe zakenpartner om contractuele garanties, met als doel dat die zakenpartner:

- a. de gedragscode van de onderneming naleeft;
- b. zo nodig, het preventief actieplan naleeft; en
- c. in overeenstemming daarmee contractuele garanties vastlegt met zijn partners als hun activiteiten deel uitmaken van de activiteitenketen van de onderneming.[10, 2,b]

2. Als potentiële nadelige gevolgen niet voorkomen of beperkt konden worden door passende maatregelen, kan een onderneming een indirecte zakenpartner vragen om contractuele garanties, met als doel dat de zakenpartner:

- a. de gedragscode van de onderneming naleeft; en
- b. een preventief actieplan naleeft.[10, 4]

3. Een onderneming neemt passende maatregelen om contractuele garanties te controleren op naleving, waarbij de onderneming gebruik kan maken van verificatie door een onafhankelijke derde partij, zo nodig in overeenstemming met de mogelijkheden voor samenwerking met andere ondernemingen. [10, 5, 1^e alinea]

4. Als een zakenpartner een onderneming is die tot het midden- en kleinbedrijf behoort:

- a. zijn de gebruikte voorwaarden in de contractuele garanties of een overeenkomst, billijk, redelijk en niet-discriminerend; en

- b. beoordeelt een onderneming of de contractuele garanties vergezeld moeten gaan van passende maatregelen als bedoeld in artikel 2.2.3.1, derde lid, onder d. [10, 5, 2^e alinea, 1^e 2 zinnen]

5. Als maatregelen worden genomen om naleving te controleren en de zakenpartner is een onderneming die tot het midden- en kleinbedrijf behoort:

- a. draagt de onderneming de kosten van de verificatie door een onafhankelijke derde partij, of
- b. kan de zakenpartner de resultaten van die verificatie delen met andere ondernemingen, als:
 - 1°. de zakenpartner verzoekt om ten minste een deel van de kosten te betalen van de verificatie door een onafhankelijke derde partij; of
 - 2°. dat is overeengekomen met de onderneming. [10, 5, 2^e alinea, laatste 2 zinnen]

Artikel 2.2.3.3 Wijziging relatie met zakenpartner [artikel 10, zesde lid, CSDDD]

1. Als potentiële nadelige gevolgen zijn verbonden aan een zakenpartner of zich in de activiteitenketen bevinden, en niet voorkomen of afdoende beperkt kunnen worden door de passende maatregelen, is een onderneming, onverminderd de mogelijkheid om op zoek te gaan naar een alternatieve zakenpartner, in voorlaatste instantie, verplicht:

- a. af te zien van het aangaan van nieuwe relaties met die zakenpartner of het uitbreiden van bestaande relaties met die zakenpartner,
- b. invloed uit te oefenen of te vergroten op die zakenpartner, door de relatie tijdelijk op te schorten;
- c. direct een versterkt preventief actieplan voor dat nadelige gevolg vast te stellen, dat een concreet en passend tijdspad bevat voor de vaststelling en uitvoering van alle daarin opgenomen maatregelen; en
- d. dat actieplan uit te voeren,

mits redelijkerwijs kan worden verwacht dat de inspanningen, bedoeld onder c en d, zullen slagen en de wetgeving die op hun relatie van toepassing is dit toestaat. [10, 6, 1^e alinea t/m a]

2. Een onderneming beëindigt in laatste instantie de zakelijke relatie voor een bepaalde activiteit als er geen redelijke verwachting is dat de inspanningen, bedoeld in het eerste lid, onder a tot en met d, zullen slagen, of de uitvoering van het versterkte preventief actieplan het nadelige gevolg niet heeft voorkomen, mits het potentiële gevolg ernstig is en de wetgeving die op hun relatie van toepassing is dit toestaat. [10, 6, 1^e alinea, b]

3. Voordat een zakelijke relatie tijdelijk wordt opgeschort of beëindigd, beoordeelt een onderneming of redelijkerwijs kan worden verwacht dat de nadelige gevolgen die daaruit voortvloeien duidelijk ernstiger zijn dan het nadelige gevolg dat niet kon worden voorkomen of afdoende beperkt. Als dit laatste het geval is, is de onderneming niet verplicht de zakelijke relatie op te schorten of te beëindigen. [10, 6, 2^e alinea]

4. Als de onderneming besluit de zakelijke relatie tijdelijk op te schorten of te beëindigen:

- a. raadpleegt zij betrokkenen, in overeenstemming met de voorschriften voor betekenisvolle samenwerking met betrokkenen [13, 3, c];
- b. neemt zij maatregelen om de gevolgen van de opschorting of beëindiging te voorkomen, te beperken of te beëindigen;
- c. deelt zij de betrokken zakenpartner daarvan binnen een redelijke termijn mede; en
- d. evalueert zij dat besluit voortdurend. [10, 6, 4^e alinea]

5. Als de onderneming besluit de zakelijke relatie niet tijdelijk op te schorten of te beëindigen:

- a. monitort zij het potentiële nadelige gevolg;
- b. evalueert zij periodiek:
 - 1°. dat besluit;
 - 2°. of er verdere passende maatregelen beschikbaar zijn; [10, 6, 5^e alinea]en
- c. is zij in staat aan de Autoriteit Consument en Markt verslag uit te brengen over dat besluit en de redenen daarvoor. [10, 6, 2^e alinea, laatste zin]

Paragraaf 2.2.4 Beëindigen van feitelijke nadelige gevolgen en herstel bieden

Artikel 2.2.4.1 Beëindigen en minimaliseren feitelijke nadelige gevolgen (artikel 11, eerste t/m vierde lid, en 13 CSDDD)

1. Een onderneming neemt passende maatregelen om een einde te maken aan feitelijke nadelige gevolgen die zijn vastgesteld of hadden moeten zijn vastgesteld, met inachtneming van artikel 2.2.2.2 en dit artikel. Als aan het nadelige gevolg niet onmiddellijk een einde kan worden gemaakt, beperkt een onderneming de omvang van dat gevolg tot een minimum [11, 1, 1^e alinea, en 2]

2. Bij het nemen van passende maatregelen wordt naar behoren rekening gehouden met:

- a. of het feitelijke nadelige gevolg door:
 - 1°. alleen de onderneming is veroorzaakt;
 - 2°. bij handelingen of nalatigheden gezamenlijk door de onderneming en een dochteronderneming of zakenpartner is veroorzaakt; of
 - 3°. alleen de zakenpartner in de activiteitenketen van die onderneming is veroorzaakt;
- b. of het feitelijke nadelige gevolg zich heeft voorgedaan in de activiteiten van een dochteronderneming, directe zakenpartner of indirecte zakenpartner, en

c. het vermogen van de onderneming om invloed uit te oefenen op de zakenpartner die het feitelijke nadelige gevolg heeft veroorzaakt of mede veroorzaakt. [11,1, 2^e alinea]

3. Zo nodig, neemt een onderneming de volgende passende maatregelen:

a. het neutraliseren van het nadelige gevolg of de omvang ervan tot een minimum te beperken, waarbij die maatregelen in verhouding staan tot de ernst van het nadelige gevolg en tot de mate van betrokkenheid van de onderneming bij het nadelige gevolg;

b. als het nadelige gevolg niet onmiddellijk kan worden beëindigd, direct een corrigerend actieplan te ontwikkelen en uit te voeren, met daarin opgenomen:

1°. een redelijk en duidelijk omschreven tijdpad voor de uitvoering van passende maatregelen;

2°. kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren voor het meten van verbeteringen;

3°. toespitsing van het plan op de activiteiten en de activiteitenketens van de onderneming;

c. de nodige financiële of niet-financiële investeringen plegen in aanpassingen of verbeteringen van onder meer:

1°. faciliteiten;

2°. productieprocessen of andere operationele processen; en

3°. productie-infrastructuur;

d. de nodige wijzigingen of verbeteringen aanbrengen in het eigen ondernemingsplan en in de algemene strategieën en activiteiten van de onderneming, met inbegrip van:

1°. inkooppraktijken;

2°. ontwerppraktijken; en

3°. distributiepraktijken;

e. aan een zakenpartner van de onderneming die tot het midden- en kleinbedrijf behoort, mits dit in het licht van de middelen, kennis en beperkingen van die zakenpartner noodzakelijk is, gerichte en evenredige steun te verlenen, door onder meer:

1°. toegang te verlenen tot of het mogelijk maken van capaciteitsopbouw, opleidingen of verbetering van beheersystemen; en

2°. als de naleving van de gedragscode of het corrigerend actieplan de levensvatbaarheid van die zakenpartner in gevaar zou brengen, door

gerichte en evenredige financiële steun te verlenen, door onder meer directe financiering, leningen tegen lage rente, garanties voor continue inkoop of ondersteuning bij het verkrijgen van financiering;

f. in overeenstemming met het Unierecht, waaronder het mededingingsrecht, samen te werken met andere entiteiten om de onderneming beter in staat te stellen het nadelige gevolg te beëindigen of de omvang ervan tot een minimum te beperken, vooral als geen andere maatregel geschikt of doeltreffend is;

g. herstel te bieden in overeenstemming met artikel 2.2.4.4. [11, 3]

4. Een onderneming kan, zo nodig, andere passende maatregelen nemen, waaronder:

a. het gesprek aangaan met een zakenpartner over de verwachtingen van de onderneming over het beëindigen van feitelijke nadelige gevolgen of tot een minimum beperken van de omvang ervan; of

b. toegang verlenen tot of het mogelijk maken van capaciteitsopbouw, richtsnoeren, administratieve en financiële steun, waaronder leningen of andere vormen van financiering, daarbij rekening houdend met de middelen, kennis en beperkingen van die zakenpartner.[11, 4]

5. Een corrigerend actieplan of een versterkt corrigerend actieplan:

a. wordt door een onderneming ontwikkeld met raadpleging van betrokkenen, in overeenstemming met de voorschriften voor betekenisvolle samenwerking met betrokkenen; en [13,3^e lid]

b. kan door een onderneming worden ontwikkeld in samenspraak of samenwerking met initiatieven van de sector of van meerdere betrokkenen [11, 3^e lid, b].

Artikel 2.2.4.2 Contractuele garanties bij feitelijke nadelige gevolgen (artikel 11, derde lid, onder c, vijfde en zesde lid, en 13 CSDDD)

1. Een onderneming vraagt, in voorkomend geval, als passende maatregel als bedoeld in artikel 2.2.4.1, derde lid, een directe zakenpartner om contractuele garanties, met als doel dat die zakenpartner:

a. de gedragscode van de onderneming naleeft;

b. zo nodig, het corrigerend actieplan naleeft; en

c. in overeenstemming daarmee contractuele garanties vastlegt met zijn partners als hun activiteiten deel uitmaken van de activiteitenketen van de onderneming.[11, 3,c]

2. Als feitelijke nadelige gevolgen niet beëindigd of afdoende tot een minimum beperkt konden worden door passende maatregelen, kan een onderneming een indirecte zakenpartner vragen om contractuele garanties, met als doel dat de zakenpartner:

- a. de gedragscode van de onderneming naleeft; en
 - b. een corrigerend actieplan naleeft.[11, 5]
3. Een onderneming neemt passende maatregelen om contractuele garanties te controleren op naleving, waarbij de onderneming gebruik kan maken van verificatie door een onafhankelijke derde partij, in voorkomend geval in overeenstemming met de mogelijkheden voor samenwerking met andere ondernemingen . [11, 6, 1^e alinea]
4. Als een zakenpartner een onderneming is die tot het midden- en kleinbedrijf behoort:
- a. zijn de gebruikte voorwaarden in de contractuele garanties of een overeenkomst, billijk, redelijk en niet-discriminerend; en
 - b. beoordeelt een onderneming of de contractuele garanties vergezeld moeten gaan van passende maatregelen als bedoeld in artikel 2.2.4.1, derde lid, onder e. [11, 6, 2^e alinea, 1^e 2 zinnen]
5. Als maatregelen worden genomen om naleving te verifiëren en de zakenpartner is een onderneming die tot het midden- en kleinbedrijf behoort:
- a. draagt de onderneming de kosten van de verificatie door een onafhankelijke derde partij, of
 - b. kan de zakenpartner de resultaten van die verificatie delen met andere ondernemingen, als:
 - 1°. de zakenpartner verzoekt om ten minste een deel van de kosten van de verificatie door een onafhankelijke derde partij te betalen; of
 - 2°. dat is overeengekomen met de onderneming. [11, 6, 2^e alinea, laatste 2 zinnen]

Artikel 2.2.4.3 Wijziging relatie met zakenpartner [artikel 11, zevende lid, CSDDD]

1. Als feitelijke nadelige gevolgen zijn verbonden aan een zakenpartner of zich in de activiteitenketen bevinden, en niet voorkomen of afdoende beperkt kunnen worden door de passende maatregelen, is een onderneming, onverminderd de mogelijkheid om op zoek te gaan naar een alternatieve zakenpartner, in voorlaatste instantie verplicht:

- a. af te zien van het aangaan van nieuwe relaties met die zakenpartner of het uitbreiden van bestaande relaties met die zakenpartner,
 - b. invloed uit te oefenen of te vergroten op die zakenpartner, door de relatie tijdelijk op te schorten;
 - c. direct een versterkt corrigerend actieplan voor dat nadelige gevolg vast te stellen, dat een concreet en passend tijdpad bevat voor de vaststelling en uitvoering van alle daarin opgenomen maatregelen; en
 - d. dat actieplan uit te voeren,
- mits redelijkerwijs kan worden verwacht dat de inspanningen, bedoeld onder c en d, zullen slagen en de wetgeving die op hun relatie van toepassing is dit toestaat. [11, 7, 1^e alinea t/m a]

2. Een onderneming beëindigt in laatste instantie de zakelijke relatie voor een bepaalde activiteit als er geen redelijke verwachting is dat de inspanningen, bedoeld in het eerste lid, onder a tot en met d, zullen slagen, of de uitvoering van het versterkte corrigerend actieplan het nadelige gevolg niet heeft voorkomen, mits het potentiële gevolg ernstig is en de wetgeving die op hun relatie van toepassing is dit toestaat. [11, 7, 1^e alinea, b]

3. Voordat een zakelijke relatie tijdelijk wordt opgeschort of beëindigd, beoordeelt een onderneming of redelijkerwijs kan worden verwacht dat de nadelige gevolgen die daaruit voortvloeien duidelijk ernstiger zijn dan het nadelige gevolg dat niet kon worden voorkomen of afdoende beperkt. Als dit laatste het geval is, is de onderneming niet verplicht de zakelijke relatie op te schorten of te beëindigen. [11, 7, 2^e alinea, eerste zinnen]

4. Als de onderneming besluit de zakelijke relatie tijdelijk op te schorten of te beëindigen:

- a. raadpleegt zij betrokkenen, in overeenstemming met de voorschriften voor betekenisvolle samenwerking met betrokkenen [13, 3, c];
- b. neemt zij maatregelen om de gevolgen van de opschorting of beëindiging te voorkomen, te beperken of te beëindigen;
- c. deelt zij de betrokken zakenpartner daarvan binnen een redelijke termijn mede; en
- d. evalueert zij dat besluit voortdurend. [11, 7, 4^e alinea]

5. Als de onderneming besluit de zakelijke relatie niet tijdelijk op te schorten of te beëindigen:

- a. monitort zij het feitelijke nadelige gevolg;
- b. evalueert zij periodiek:
 - 1°. dat besluit;
 - 2°. of er verdere passende maatregelen beschikbaar zijn; [11, 7, 5^e alinea]en
- c. is zij in staat aan de Autoriteit Consument en Markt verslag uit te brengen over dat besluit en de redenen daarvoor. [11, 7, 2^e alinea, laatste zin]

Artikel 2.2.4.4 Herstel feitelijke nadelige gevolgen (artikel 3, 12 en 13 CSDDD)

1. Een onderneming biedt herstel als zij een feitelijk nadelig gevolg heeft veroorzaakt of mede heeft veroorzaakt. [12, 1]

2. Het bieden van herstel betekent dat de onderneming, in verhouding tot haar betrokkenheid bij het nadelige gevolg, de getroffen persoon of personen, gemeenschappen of het milieu in een situatie brengt die gelijkwaardig is aan of zo dicht mogelijk aansluit bij de situatie waarin zij zich zouden hebben bevonden als een feitelijk nadelig gevolg zich niet had voorgedaan. [3, t]

3. Het bieden van herstel houdt onder meer in:

- a. financiële of niet-financiële compensatie door de onderneming aan een of meer personen die door het feitelijke nadelige gevolg worden getroffen, en

- b. in voorkomend geval, terugbetaling van de door overheidsinstanties voor alle noodzakelijke herstelmaatregelen gemaakte kosten.[3, t]
4. Als het feitelijke nadelige gevolg alleen door de zakenpartner van een onderneming is veroorzaakt, kan die onderneming:
- a. vrijwillig herstel bieden;[12, 2, 1^e zin] en
 - b. gebruikmaken van haar vermogen om die zakenpartner te beïnvloeden, om hem herstel te laten bieden.[12, 2, 2^e zin]
5. Betrokkenen worden door een onderneming geraadpleegd bij het vaststellen van passende maatregelen voor het bieden van herstel, in overeenstemming met de voorschriften voor betekenisvolle samenwerking met betrokkenen. [13,3]

Paragraaf 2.2.5 Klachtenprocedure en kennisgevingsmechanisme

Artikel 2.2.5.1 Klachtenprocedure (artikel 14, eerste t/m vierde lid, CSDDD)

1. Een onderneming zorgt voor een goed functionerende klachtenprocedure en biedt de mogelijkheid om klachten bij haar in te dienen over gerechtvaardigde bezorgdheid over potentiële of feitelijke nadelige gevolgen voor de mensenrechten en het milieu van haar activiteiten, die van haar dochteronderneming en, als die partners verband houden met haar activiteitenketen, de activiteiten van haar zakenpartners. [14, 1]
2. De klachten kunnen bij een onderneming worden ingediend door:
- a. natuurlijke personen of rechtspersonen die worden getroffen of redelijke gronden hebben om aan te nemen dat zij getroffen kunnen worden door een nadelig gevolg en de namens hen optredende vertegenwoordigers, zoals maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers;
 - b. vakbonden en andere vertegenwoordigers van werknemers, die in de activiteitenketen van die onderneming werken; en
 - c. als de klacht betrekking heeft op een nadelig milieugevolg, maatschappelijke organisaties die actief zijn op en ervaring hebben met aanverwante gebieden. [14, 2]
3. De procedure voor de behandeling van klachten door een onderneming:
- a. is eerlijk, openbaar beschikbaar, toegankelijk, voorspelbaar en transparant;
 - b. bevat een regeling voor kennelijk ongegronde klachten;
 - c. regelt bescherming van de klager tegen represailles door de vertrouwelijkheid van de identiteit van de klager te waarborgen, in overeenstemming met artikel 1a, derde, vierde en vijfde lid, van de Wet bescherming klokkenluiders; en
 - d. wordt kenbaar gemaakt aan de betrokken werknemersvertegenwoordigers en vakbonden.[14,3, 1^e alinea]
4. Een klager heeft recht op:

- a. een tijdige en passende opvolging van de klacht;
- b. een bijeenkomst met een vertegenwoordiger op passend niveau van de onderneming waarin dat nadelig gevolg en het potentiële herstel daarvan, wordt besproken, mits het gaat om een klacht die betrekking heeft op een nadelig gevolg die in overeenstemming met artikel 2.2.2.2, tweede lid, wordt aangemerkt als ernstig;
- c. een motivering van een gegrond of ongegrond verklaarde klacht; en [14,4]
- d. informatie over de genomen of te nemen maatregelen.[14,3]

5. Als een klacht gegrond is, wordt het nadelige gevolg beschouwd als vastgesteld in de risicoanalyse, bedoeld in artikel 2.2.2.1, eerste lid, en neemt de onderneming passende maatregelen. [14, 3, 2^e alinea]

Artikel 2.2.5.2 Kennisgevingsmechanisme (artikel 14, vijfde lid, CSDDD)

1. Een onderneming zorgt voor een toegankelijk kennisgevingsmechanisme, dat de mogelijkheid biedt om een kennisgeving bij haar in te dienen over informatie of gerechtvaardigde bezorgdheid over potentiële of feitelijke nadelige gevolgen voor de mensenrechten en het milieu van haar eigen activiteiten, die van haar dochteronderneming en, als die partners verband houden met haar activiteitenketen, de activiteiten van haar zakenpartners.
2. Een kennisgeving kan bij een onderneming worden ingediend door personen en entiteiten.
3. Een onderneming zorgt voor bescherming van de kennisgever tegen represailles door de vertrouwelijkheid van de identiteit van de kennisgever te waarborgen, in overeenstemming met artikel 1a, derde, vierde en vijfde lid, van de Wet bescherming klokkenluiders.
4. De onderneming kan personen of entiteiten die een kennisgeving indienen, in voorkomend geval, in kennis stellen van de genomen of te nemen maatregelen.[14,5]

Paragraaf 2.2.6 Monitoring

Artikel 2.2.6.1 Evalueren en beoordelen activiteiten en maatregelen (artikel 15 en 13 CSDDD)

1. Een onderneming evalueert en beoordeelt de passendheid en doeltreffendheid van de uitvoering van haar activiteiten en maatregelen voor gepaste zorgvuldigheid, die van haar dochteronderneming en, als deze verband houden met haar activiteitenketen, die van haar zakenpartners. [15, 1^e zin]
2. Beoordeling vindt zoveel mogelijk plaats op basis van kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren. [15, 2^e zin]
3. Een onderneming verricht de monitoring:
 - a. periodiek, maar ten minste jaarlijks;

- b. direct nadat zich een significante wijziging heeft voorgedaan; en
- c. steeds als er redelijke gronden zijn om aan te nemen dat er nieuwe risico's zijn op nadelige gevolgen. [15, 2^e zin]

4. Een onderneming verwerkt, in voorkomend geval en met inachtneming van informatie van betrokkenen, de resultaten van de beoordeling door actualisering van haar gepaste zorgvuldigheidsbeleid, de risico-analyse en de te nemen passende maatregelen. [15, 3^e zin]

5. Betrokkenen worden door een onderneming geraadpleegd, in overeenstemming met de voorschriften voor betekenisvolle samenwerking met betrokkenen bij het:

- a. in voorkomend geval, ontwikkelen van kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren voor beoordeling van de uitvoering; [13, 3]
- b. actualiseren van haar gepaste zorgvuldigheidsbeleid en de te nemen passende maatregelen. [13, 3]

Paragraaf 2.2.7 Communicatie

Artikel 2.2.7.1 Publiceren verklaring over gepaste zorgvuldigheid (artikel 16 CSDDD)

1. Een onderneming publiceert jaarlijks een verklaring over haar beleid en genomen passende maatregelen voor gepaste zorgvuldigheid in het voorgaande kalenderjaar. [16, 1, aanhef]

2. Een onderneming als bedoeld in artikel 1.1.3 neemt in de verklaring ook informatie op over de gemachtigde vertegenwoordiger. [16, 1, 2e alinea]

3. Een onderneming publiceert de verklaring:

- a. op haar website;
- b. in de Nederlandse taal en, voor zover niet gesteld of vertaald in het Nederlands, in het Frans, Duits of Engels; en [16, 1, aanhef en a]
- c. binnen twaalf maanden na afloop van het boekjaar waarvoor de verklaring wordt opgesteld, of, voor een onderneming die vrijwillig rapporteert in overeenstemming met de richtlijn jaarrekening, uiterlijk op de datum van publicatie van de jaarrekening. [16, 1, b]

4. De verplichting tot het opstellen en jaarlijks publiceren van een verklaring is niet van toepassing op een onderneming die:

- a. verplicht is tot duurzaamheidsrapportering op grond van de vereisten gesteld krachtens artikel 2:391a, tweede lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;
- b. vrijgesteld is van duurzaamheidsrapportering op grond van de voorwaarden gesteld krachtens artikel 2:391a, tweede lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. [16, 2]

Artikel 2.2.7.2 Vereisten indiening verklaring over gepaste zorgvuldigheid (artikel 17 CSDDD)

De jaarlijkse verklaring, bedoeld in artikel 2.2.7.1, eerste lid, voldoet voor het toegankelijk maken via het Europees centraal toegangspunt aan de volgende vereisten:

- a. de informatie is opgesteld in een voor data-extractie geschikt formaat, bedoeld in artikel 2, onder 3, van de verordening Europees centraal toegangspunt, of in een machinaal leesbaar formaat, als bedoeld in artikel 2, onder 4, van die verordening;
- b. de informatie gaat vergezeld van de volgende metadata:
 - 1°. alle namen van de onderneming waarop de informatie in de verklaring betrekking heeft;
 - 2°. de identificatiecode van de onderneming, bedoeld in artikel 7, vierde lid, onder b, van de verordening Europees centraal toegangspunt;
 - 3°. de grootte van de onderneming naar categorie, bedoeld in artikel 7, vierde lid, onder d, van de verordening Europees centraal toegangspunt;
 - 4°. de industriesector(en) van de economische activiteiten van de onderneming, bedoeld in artikel 7, vierde lid, onder e, van de verordening Europees centraal toegangspunt;
 - 5°. het type informatie, bedoeld in artikel 7, vierde lid, onder c, van de verordening Europees centraal toegangspunt;
 - 6°. een vermelding of de informatie in de verklaring persoonsgegevens bevat.
[17, 1, 2^e alinea, onder a en b]

HOOFDSTUK 3. BESTRIJDING VAN KLIMAATVERANDERING

Artikel 3.1 Omschrijving klimaattransitieplan (artikel 22, eerste en tweede lid, CSDDD)

1. Een onderneming stelt een klimaattransitieplan vast waarin is opgenomen hoe de onderneming ervoor zorgt dat zij haar bedrijfsmodel en haar bedrijfsstrategie in overeenstemming brengt met:

- a. de transitie naar een duurzame economie; en
- b. de beperking van:
 - 1°. de opwarming van de aarde tot 1,5 °C in overeenstemming met de Overeenkomst van Parijs en de doelstelling om uiterlijk in 2050 klimaatneutraliteit te bereiken als vastgesteld in de Europese Klimaatwet, en
 - 2°. in voorkomend geval, de blootstelling van de onderneming aan kolen-, olie- en gasgerelateerde activiteiten. [22,1, aanhef]

2. Het klimaattransitieplan bevat:

- a. duidelijke doelstellingen waaraan een concreet tijdpad is verbonden op het gebied van klimaatverandering voor 2030 en daaropvolgende vijfjaarlijkse stappen tot en met 2050 op basis van overtuigend wetenschappelijk bewijs en, als van toepassing, absolute emissiereductiedoelstellingen voor broeikasgassen voor de scopes 1, 2 en 3 voor iedere significante categorie;
- b. een beschrijving van de vastgestelde decarbonisatiehefbomen en de geplande kernacties om bovengenoemde doelstellingen te halen, in voorkomend geval met inbegrip van een beschrijving van voorgenomen wijzigingen in het producten- en dienstenpakket van de onderneming en de invoering van nieuwe technologieën;
- c. een toelichting en kwantificering van de investeringen en financiering ter ondersteuning van de uitvoering van het klimaattransitieplan; en
- d. een beschrijving van de rol van de relevante leidinggevende of toezichthoudende organen van de onderneming bij het opstellen en uitvoeren van het klimaattransitieplan. [22, 1]

3. Een onderneming die een klimaattransitieplan rapporteert in overeenstemming met de vereisten gesteld krachtens artikel 2:391a, tweede lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek of is opgenomen in het klimaattransitieplan van haar moederonderneming zoals gerapporteerd in overeenstemming met de vereisten gesteld krachtens artikel 2:391a, tweede lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, wordt geacht te hebben voldaan aan de verplichting het klimaattransitieplan vast te stellen, bedoeld in artikel 3.1, eerste lid. [22,2]

Artikel 3.2 Publiceren klimaattransitieplan (artikel 16 CSDDD)

1. Een onderneming publiceert het klimaattransitieplan in de Nederlandse taal en, voor zover niet gesteld of vertaald in het Nederlands, in het Frans, Duits of Engels.
2. De verplichtingen voor het publiceren van de jaarlijkse verklaring en de vereisten voor indiening daarvan, bedoeld in paragraaf 2.2.7, zijn van overeenkomstige toepassing op het beleid en de genomen maatregelen ter bestrijding van klimaatverandering.
3. Dit artikel is niet van toepassing op een onderneming die een klimaattransitieplan rapporteert in overeenstemming met de vereisten gesteld krachtens artikel 2:391a, tweede lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek of is opgenomen in het klimaattransitieplan van haar moederonderneming zoals gerapporteerd in overeenstemming met de vereisten gesteld krachtens artikel 2:391a, tweede lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 3.3 Uitvoeren klimaattransitieplan (artikel 1, 22, eerste lid, eerste alinea, CSDDD)

Een onderneming voert het klimaattransitieplan naar beste vermogen uit.

Artikel 3.4 Actualiseren klimaattransitieplan (artikel 22, derde lid, CSDDD)

Een onderneming actualiseert het klimaattransitieplan jaarlijks en beschrijft daarin de vooruitgang die de onderneming heeft geboekt bij de verwezenlijking van de doelstellingen, bedoeld in artikel 3.1, tweede lid, onder a. [22,3]

Artikel 3.5 Delegatiegrondslag

1. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen voor de nadere verduidelijking van de verplichtingen, bedoeld in dit hoofdstuk, en de goede uitvoering van dit hoofdstuk, nadere regels worden gesteld.
2. Bij regeling van Onze Minister kunnen voor de uitwerking van details van dit hoofdstuk en voorschriften van administratieve aard nadere regels worden gesteld.

HOOFDSTUK 4. TOEZICHT EN HANDHAVING

Afdeling 4.1 Toezicht

Artikel 4.1.1 Toezichthoudende autoriteit (artikel 24 CSDDD)

De Autoriteit Consument en Markt is de toezichthoudende autoriteit voor het toezicht op de naleving van de voorschriften gesteld bij of krachtens artikel 1.2.4, hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3, met uitzondering van artikel 3.3. [24,1]

Artikel 4.1.2 Gemotiveerde melding over inbreuken (artikel 26 en 30 CSDDD)

1. Een natuurlijke persoon of rechtspersoon heeft het recht om een gemotiveerde melding in te dienen bij de Autoriteit Consument en Markt, als hij op grond van objectieve omstandigheden redenen heeft om aan te nemen dat een onderneming de verplichtingen gesteld bij of krachtens deze wet niet naleeft. [26, 1]
2. Een bij de Autoriteit Consument en Markt ingediende melding wordt geacht ook te zijn ingediend bij een andere bevoegde toezichthoudende autoriteit als zij voor de behandeling van die melding ook bevoegd is, mits de indiener daarmee instemt.
3. Na instemming van de indiener, zendt de Autoriteit Consument en Markt de melding naar de andere bevoegde toezichthoudende autoriteit en doet daarvan mededeling aan de indiener.
4. De Autoriteit Consument en Markt neemt de nodige maatregelen voor passende bescherming van de identiteit en de persoonsgegevens van de indiener van een melding, als deze daarom verzoekt omdat zij door bekendmaking schade zou kunnen ondervinden. [26, 2]
5. De Autoriteit Consument en Markt stelt de indiener van een melding zo spoedig mogelijk in kennis van het resultaat van de beoordeling van de melding en vermeldt daarbij de redenen. [26,5, 1^e alinea]

Artikel 4.1.3 Samenwerking met andere autoriteiten binnen Nederland (artikel 25, zesde lid, onder b en c, en 28, eerste lid, CSDDD)

1. De Autoriteit Consument en Markt werkt nauw en doeltreffend samen met andere toezichthoudende autoriteiten binnen Nederland ter bevordering van de coördinatie en afstemming van hun bevoegdheden op het terrein van onderzoek, toezicht en handhaving.
2. De Autoriteit Consument en Markt is bevoegd om met andere toezichthoudende autoriteiten afspraken te maken die worden vastgelegd in samenwerkingsprotocollen en die in ieder geval betrekking hebben op effectief en doelmatig toezicht op de naleving van deze wet. Een samenwerkingsprotocol wordt gepubliceerd in de Staatscourant, op de website van de Autoriteit Consument en Markt en op die van de andere toezichthoudende autoriteit.
3. De Autoriteit Consument en Markt en andere toezichthoudende autoriteiten zijn bevoegd uit eigen beweging en op verzoek verplicht aan elkaar relevante informatie

te verstrekken die noodzakelijk is voor de uitvoering van hun taak of om te kunnen voldoen aan een op hen rustende wettelijke verplichting, tenzij de informatie van vertrouwelijke aard is.[25, 6b]

4. De Autoriteit Consument en Markt is bevoegd een mogelijke overtreding door een onderneming aan het openbaar ministerie voor te leggen, als de ernst van de overtreding of de omstandigheden waaronder zij is begaan daartoe aanleiding geven. [25, 6c]

Artikel 4.1.4 Samenwerking en informatieverstrekking binnen het Europees netwerk (artikel 24, 4^e lid, 28, 3^e lid, CSDDD)

1. De Autoriteit Consument en Markt werkt nauw en doeltreffend samen met andere toezichthoudende autoriteiten binnen het Europees netwerk.[24, 4]
2. De Autoriteit Consument en Markt verstrekt relevante informatie aan andere toezichthoudende autoriteiten binnen het Europees netwerk, mits de geheimhouding van de informatie in voldoende mate is gewaarborgd en de informatie niet zal worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor deze is verzocht.[28,3]

Artikel 4.1.5 Verlening van bijstand aan toezichthoudende autoriteiten binnen het Europees netwerk (artikel 25, 3^e lid, 2^e zin, 28, 3^e t/m 7^e lid, CSDDD)

1. De Autoriteit Consument en Markt verleent op verzoek bijstand aan andere toezichthoudende autoriteiten binnen het Europees netwerk bij de uitvoering van taken, waaronder het verrichten van inspecties.[28,3]
2. De Autoriteit Consument en Markt vermeldt bij een verzoek om bijstand, waaronder het verrichten van inspecties op het grondgebied van een andere lidstaat, aan een andere toezichthoudende autoriteit de relevante informatie, waaronder het doel en de redenen van het verzoek.[28, 5]
3. De Autoriteit Consument en Markt beantwoordt een verzoek om bijstand direct, maar uiterlijk één maand na ontvangst van het verzoek van een andere toezichthoudende autoriteit. Deze termijn kan door de Autoriteit Consument en Markt met maximaal twee maanden worden verlengd, mits voldoende gemotiveerd.[28, 4]
4. De Autoriteit Consument en Markt doet over de verlening van bijstand mededeling aan de verzoekende autoriteit van de resultaten van de genomen maatregelen of, in voorkomend geval, de voortgang van die maatregelen.[28, 6]
5. De Autoriteit Consument en Markt brengt geen kosten in rekening voor de verleende bijstand, tenzij sprake is van een uitzonderlijk geval waarvoor die toezichthoudende autoriteiten regels voor de vergoeding van specifieke uitgaven overeenkomen.[28, 7]

Artikel 4.1.6 Mededeling aan Europees netwerk en wijziging toezichthoudende autoriteit (24 en 28, 8^e en 9^e lid, CSDDD)

1. De Autoriteit Consument en Markt doet mededeling aan het Europees netwerk:
 - a. van haar bevoegdheid tegenover een onderneming als bedoeld in artikel 1.1.3 als toezichthoudende autoriteit;[28,8]

- b. bij twijfel over de toewijzing van de bevoegdheid als toezichhoudende autoriteit wordt informatie over die toewijzing gedeeld; [28,9]
- c. van ieder gemotiveerd verzoek van een onderneming als bedoeld in artikel 1.1.3, tot wijziging van de toezichhoudende autoriteit, bedoeld in het derde lid.

2. De Autoriteit Consument en Markt doet ook mededeling aan het Europees netwerk van:

- a. haar handhavend optreden tegen een onderneming als bedoeld in artikel 1.1.3 die haar verplichtingen, bedoeld in artikel 1.2.4, niet naleeft; [23, 5]
- b. iedere beschikking tot openbaarmaking van een bindende aanwijzing, het opleggen van een last onder dwangsom of een bestuurlijke boete als bedoeld in de artikelen 4.2.1.1 en 4.2.1.3, of de verbindendverklaring van een toezegging als bedoeld in artikel 12h van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt. [27,5]

3. Als een wijziging van omstandigheden ertoe heeft geleid dat een onderneming als bedoeld in artikel 1.1.3 het grootste deel van haar omzet in de Europese Economische Ruimte genereert in een andere lidstaat van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, kan die onderneming een gemotiveerd verzoek indienen bij de Autoriteit Consument en Markt tot wijziging van de toezichhoudende autoriteit. [24,3, 2^e alinea]

Afdeling 4.2 Handhaving

Paragraaf 4.2.1 Bestuursrechtelijke handhaving

Artikel 4.2.1.1 Bindende gedragslijn [art. 1.1 en 2.8 Wet handhaving consumentenbescherming]

1. De Autoriteit Consument en Markt kan aan een onderneming een bindende gedragslijn tot naleving van deze wet opleggen.
2. Een bindende gedragslijn is een zelfstandige last tot het verrichten van bepaalde handelingen, die niet voor het overtreden van een voorschrift gesteld bij of krachtens artikel 1.2.4, hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3, met uitzondering van artikel 3.3, wordt opgelegd, maar ter bevordering van de naleving van die voorschriften.

Artikel 4.2.1.2 Voorlopige maatregel en termijnstelling [25, 4^e en 5^e lid, onder a, ii, CSDDD, 58b Mededingingswet]

1. In een geval waarin een eerste onderzoek wijst op een overtreding van een voorschrift gesteld bij of krachtens artikel 1.2.4, hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3, met uitzondering van artikel 3.3, met een dreigend risico op ernstige en onherstelbare inbreuken op mensenrechten of ernstige en onherstelbare schade aan het milieu, kan de Autoriteit Consument en Markt aan een onderneming een zelfstandige last opleggen in de vorm van een voorlopige maatregel.

2. De zelfstandige last is evenredig en van toepassing:
 - a. gedurende een bepaalde termijn, die kan worden verlengd voor zover dat noodzakelijk en redelijk is;
 - b. tot het moment dat bij beschikking is vastgesteld dat er een overtreding is van een voorschrift gesteld bij of krachtens artikel 1.2.4, hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3, met uitzondering van artikel 3.3. [25, 5, c]
3. Als de Autoriteit Consument en Markt na onderzoek constateert dat een onderneming een voorschrift gesteld bij of krachtens artikel 1.2.4, hoofdstuk 2 of hoofdstuk 3, met uitzondering van artikel 3.3, overtreedt en corrigerende maatregelen zijn mogelijk, geeft zij een redelijke termijn aan de onderneming om de corrigerende maatregelen te nemen. [25,4, 1^e alinea]
4. Onverminderd het nemen van corrigerende maatregelen, bedoeld in het derde lid:
 - a. kan een onderneming een besluit van de Autoriteit Consument en Markt opgelegd krijgen als bedoeld in artikel 4.2.1.3, en
 - b. ontslaat dat een onderneming niet van haar aansprakelijkheid. [25,4, 2^e alinea]

Artikel 4.2.1.3 Oplegging en openbaarmaking handhavende besluiten [25, vijfde lid, en 27 CSDDD, 18.4 Omgevingswet]

1. De Autoriteit Consument en Markt kan in geval van overtreding van een voorschrift gesteld bij of krachtens artikel 1.2.4, hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3, met uitzondering van artikel 3.3, of artikel 4.2.1.1 aan een onderneming opleggen, een:
 - a. bindende aanwijzing;
 - b. last onder dwangsom;
 - c. bestuurlijke boete van ten hoogste 5% van de geconsolideerde netto-omzet wereldwijd in het boekjaar dat voorafgaat aan het jaar van de beschikking tot het opleggen van de boete.[25, 5; 27, 1 en 3]
2. De Autoriteit Consument en Markt kan in de beschikking tot oplegging van een last onder dwangsom bepalen dat de beschikking ook geldt voor de rechtsopvolgers van de onderneming aan wie de beschikking is opgelegd. In dat geval kan de toezichthoudende autoriteit die het aangaat de beschikking tegen de rechtsopvolgers ten uitvoer leggen en de kosten van een verbeurde dwangsom bij die rechtsopvolgers invorderen.[18.4 Ow]
3. Als een onderneming de bestuurlijke boete, bedoeld in het eerste lid, onder c, niet betaalt, maakt de Autoriteit Consument en Markt dat openbaar in een verklaring waarin die onderneming en de aard van de overtreding worden vermeld.[27, 3^e lid, onder b]
4. De Autoriteit Consument en Markt maakt een beschikking tot het geven van een bindende aanwijzing, het opleggen van een last onder dwangsom of een bestuurlijke boete, openbaar, met uitzondering van persoonsgegevens die daarin voorkomen of gegevens die op grond van de uitzonderingen, bedoeld in artikel 5.1, eerste, tweede en vijfde lid, van de Wet open overheid, niet voor verstrekking in aanmerking komen.[27, 5]

5. De Autoriteit Consument en Markt zorgt ervoor dat de beschikking tot openbaarmaking tenminste vijf jaar openbaar blijft.[27,5]

Artikel 4.2.1.4 Evenredigheid handhavende besluiten (artikel 27, tweede lid, CSDDD)

De Autoriteit Consument en Markt houdt bij de beslissing over het opleggen van een besluit als bedoeld in deze paragraaf en, voor de toepassing van dit hoofdstuk, in hoofdstuk 3 van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt, en het bepalen van de aard en de hoogte ervan, rekening met verzwarende of verzachtende factoren die van toepassing zijn op de omstandigheden van die zaak, waaronder de factoren, bedoeld in artikel 27, tweede lid, van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid.[27, 2]

Paragraaf 4.2.2 Civielrechtelijke handhaving

Artikel 4.2.2.1 Aanvullende voorschriften civielrechtelijke aansprakelijkheid (artikel 29, derde lid, onder a, vierde en zevende lid, CSDDD)

1. In afwijking van artikel 310, eerste, tweede en derde lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek, verjaart een rechtsvordering tot vergoeding van schade als gevolg van het opzettelijk of uit onachtzaamheid overtreden van paragraaf 2.2.3 en de artikelen 2.2.4.1 tot en met 2.2.4.3 door verloop van vijf jaren na aanvang van de dag, volgende op die waarop de overtreding is stopgezet en de benadeelde zowel met de schade als met de daarvoor aansprakelijke overtreder bekend is geworden. [29, 3, onder a]

2. Deelname aan initiatieven van de sector of initiatieven van meerdere betrokkenen, bedoeld in artikel 2.1.3, verificatie door een onafhankelijke derde partij, bedoeld in artikel 2.1.4, eerste en tweede lid, of gebruik van contractbepalingen om de uitvoering van verplichtingen voor gepaste zorgvuldigheid te ondersteunen, ontslaat een onderneming niet van aansprakelijkheid voor schade als gevolg van overtreding van paragraaf 2.2.3 en de artikelen 2.2.4.1 tot en met 2.2.4.3. [29,4]

3. De bepalingen waarmee artikel 29 van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid zijn omgezet, zijn van toepassing in gevallen waarin het recht dat van toepassing is op rechtsvorderingen niet het nationale recht is van een lidstaat van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte. [29,7]

HOOFDSTUK 5. INTREKKING EN WIJZIGING VAN ANDERE WETTEN

Artikel 5.1 Intrekken Wet zorgplicht kinderarbeid

De Wet zorgplicht kinderarbeid wordt ingetrokken.

Artikel 5.2 Wijziging Algemene wet bestuursrecht

Bijlage 2 bij de Algemene wet bestuursrecht wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 7 wordt in de alfabetische volgorde ingevoegd: Wet internationaal verantwoord ondernemen.

B

In artikel 11 wordt in de alfabetische volgorde ingevoegd: Wet internationaal verantwoord ondernemen.

Artikel 5.3 Wijziging Instellingswet Autoriteit Consument en Markt

De Instellingswet Autoriteit Consument en Markt wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 6, tweede en derde lid, wordt “Onze Minister van Infrastructuur en Milieu” vervangen door “Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat en Onze Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp”. [18 KZBO, 24,10, CSDDD]

B

In artikel 9, eerste lid, wordt “Onze Minister en Onze Minister van Infrastructuur en Milieu” vervangen door “Onze Minister, Onze Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp en Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat”. [24, 9, CSDDD]

C

In artikel 10, derde lid, wordt “Onze Minister en Onze Minister van Infrastructuur en Milieu” vervangen door “Onze Minister, Onze Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp en Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat”. [24, 9, CSDDD]

Artikel 5.4 Wijziging Wet op het financieel toezicht

Artikel 1:93c, eerste lid, van de Wet op het financieel toezicht wordt als volgt gewijzigd:

1. Na “voor de uitoefening” wordt “van” ingevoegd.

2. Na "Wet handhaving consumentenbescherming" wordt "en de Wet internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen" toegevoegd.

Artikel 5.5 Wijziging Wet toezicht financiële verslaggeving

Artikel 6, eerste lid, van de Wet toezicht financiële verslaggeving wordt als volgt gewijzigd:

1. In het opschrift wordt na "de Nederlandsche Bank" ingevoegd "de Autoriteit Consument en Markt, genoemd in artikel 2, eerste lid, van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt,".

2. In onderdeel b wordt na "uitgevende instellingen" toegevoegd "of de Wet internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen".

HOOFDSTUK 6. SLOTBEPALINGEN

Artikel 6.1 Overgangsrecht lopende geschillen

1. Op de afhandeling van een klacht die is ingediend voor het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet, blijft de op het tijdstip van inwerkingtreding geldende klachten- of geschillenregeling van een onderneming daarop van toepassing tot de beslissing van de klachten- of geschillencommissie onherroepelijk is geworden.
2. Op rechtsvorderingen als gevolg van schade die voor het tijdstip van inwerkingtreding van artikel 4.2.2.1 zijn ingesteld, blijft het recht van toepassing zoals dat gold onmiddellijk voor het tijdstip van inwerkingtreding van dat artikel.

Artikel 6.2 Overgangsrecht verplichtingen en melding (artikel 37 CSDDD)

1. Aan de verplichtingen, bedoeld in artikel 1.2.4, en de hoofdstukken 2 en 3, wordt vanaf 26 juli 2027 voldaan door:

- a. een onderneming als bedoeld in artikel 1.1.2 die in het laatste boekjaar voorafgaand aan 26 juli 2027 voldoet aan de volgende vereisten:
 - 1°. het gemiddeld aantal werknemers in het boekjaar bedraagt meer dan 5.000;
 - 2°. de wereldwijde netto-omzet in het boekjaar bedraagt meer dan € 1.500.000.000;
- b. een onderneming als bedoeld in artikel 1.1.3 waarvan de netto-omzet in de Europese Economische Ruimte in het boekjaar voorafgaand aan het laatste boekjaar voorafgaand aan 26 juli 2027 meer dan € 1.500.000.000 bedraagt, met uitzondering van de verplichtingen, bedoeld in de artikelen 2.2.7.1 en 3.2 [verklaring], waaraan vanaf 1 januari 2028 door deze onderneming wordt voldaan.

2. Aan de verplichtingen, bedoeld in artikel 1.2.4, en de hoofdstukken 2 en 3, wordt vanaf 26 juli 2028 voldaan door:

- a. een onderneming als bedoeld in artikel 1.1.2 die in het laatste boekjaar voorafgaand aan 26 juli 2028 voldoet aan de volgende vereisten:
 - 1°. het gemiddeld aantal werknemers in het boekjaar bedraagt meer dan 3.000;
 - 2°. de wereldwijde netto-omzet in het boekjaar bedraagt meer dan € 900.000.000;

b. een onderneming als bedoeld in artikel 1.1.3 waarvan de netto-omzet in de Europese Economische Ruimte in het boekjaar voorafgaand aan het laatste boekjaar voorafgaand aan 26 juli 2028 meer dan € 900.000.000 bedraagt, met uitzondering van de verplichtingen, bedoeld in de artikelen 2.2.7.1 en 3.2, waaraan vanaf 1 januari 2029 door deze onderneming wordt voldaan.

3. Alle overige ondernemingen als bedoeld in de artikelen 1.1.2 en 1.1.3 die onder het toepassingsbereik van deze wet vallen voldoen aan:

- a. de verplichtingen, bedoeld in de artikelen 2.2.7.1 en 3.2, voor boekjaren die vanaf 1 januari 2029 beginnen, en
- b. de verplichtingen, bedoeld in artikel 1.2.4 en de hoofdstukken 2 en 3, vanaf 26 juli 2029.

4. Een gemotiveerde melding op grond van artikel 4.1.2 is mogelijk met ingang van:

- a. 26 juli 2027 voor een vermoeden van niet-naleving door een onderneming als bedoeld in het eerste lid;
- b. 26 juli 2028 voor een vermoeden van niet-naleving door een onderneming als bedoeld in het tweede lid;
- c. 26 juli 2029 voor een vermoeden van niet-naleving door een onderneming als bedoeld in het derde lid, onder b.

Artikel 6.3 Doorwerking wijzigingen richtlijn

Een wijziging van de artikelen 3, onderdeel a, onder iii, 27, tweede lid, van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid of de bijlage bij die richtlijn, gaat voor de toepassing van deze wet gelden met ingang van de dag waarop aan de betrokken wijziging uitvoering moet zijn gegeven.

Artikel 6.4 Aanbrengen doorlopende nummering

Voor de plaatsing van deze wet in het Staatsblad stelt Onze Minister de nummering van de artikelen, hoofdstukken, afdelingen en paragrafen van deze wet opnieuw vast en brengt hij de in deze wet voorkomende aanhalingen van de artikelen, hoofdstukken, afdelingen en paragrafen met de nieuwe nummering in overeenstemming.

Artikel 6.5 Inwerkingtreding (artikel 37 en 38 CSDDD)

1. Deze wet treedt in werking met ingang van 26 juli 2026.

2. Als het Staatsblad waarin deze wet wordt geplaatst, wordt uitgegeven na 25 juli 2026, treedt zij in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin zij wordt geplaatst, en werkt zij, met uitzondering van afdeling 4.2, terug tot en met 26 juli 2026.

Artikel 6.6 Citeertitel

Deze wet wordt aangehaald als: Wet internationaal verantwoord ondernemen.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp,

Bijlage bij de artikelen 1.1.1 en 2.1.1 van deze wet

A. Begrippen als bedoeld in artikel 1.1.1

A.1 Begrippen

- *activiteitenketen*:
 - a. *upstream* activiteiten van de zakenpartners van een onderneming die verband houden met de productie van goederen of het verlenen van diensten door die onderneming, met inbegrip van het ontwerp, de winning, het betrekken, de vervaardiging, het vervoer, de opslag en de levering van grondstoffen, producten of onderdelen van producten en de ontwikkeling van het product of de dienst, en
 - b. *downstream* activiteiten van de zakenpartners van een onderneming die verband houden met de distributie, het vervoer en de opslag van een product van die onderneming, als de zakenpartners deze activiteiten voor of namens de onderneming uitvoeren;
- *Autoriteit Consument en Markt*: Autoriteit Consument en Markt, genoemd in artikel 2, eerste lid, van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt;
- *betrokkene*:
 - a. werknemer van een onderneming, van haar dochteronderneming en diens vakbond en een werknemersvertegenwoordiger;
 - b. consument;
 - c. andere persoon, groepering, gemeenschap of entiteit waarvan de rechten of belangen worden of kunnen worden beïnvloed door de producten, diensten en activiteiten van een onderneming, een dochteronderneming en van een zakenpartner, waaronder een werknemer van die zakenpartner van die onderneming en diens vakbond en werknemersvertegenwoordiger;
 - d. nationale mensenrechteninstelling;
 - e. nationale milieu-instelling;
 - f. maatschappelijke organisatie met milieubescherming als een van haar doelstellingen; en
 - g. wettelijke vertegenwoordiger van bovengenoemde personen, groeperingen, gemeenschappen of entiteiten;
- *broeikasgassen voor de scopes 1, 2 en 3*:
 - a. scope 1-emissies, zijnde directe emissies van broeikasgassen uitgestoten door de onderneming;
 - b. scope 2-emissies, zijnde emissies van broeikasgassen door opwekking van door de onderneming verworven en verbruikte elektriciteit, stoom, warmte en koeling;
 - c. scope 3-emissies, zijnde overige emissies van broeikasgassen in de waardeketen van de onderneming;
- *bijkantoor*: duurzaam in een andere staat dan de staat van de zetel aanwezig onderdeel zonder rechtspersoonlijkheid van een onderneming die niet valt onder

- het recht van een lidstaat van de Europese Unie of onder het recht van een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte;
- *derde land*: land dat geen lidstaat is van de Europese Unie of van een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte;
 - *directe zakenpartner*: entiteit waarmee de onderneming een commerciële overeenkomst heeft voor de activiteiten, producten of diensten van de onderneming of waaraan die onderneming diensten verleent;
 - *dochteronderneming*: een dochteronderneming die
 - a. een dochtermaatschappij is als bedoeld in artikel 24a van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek in een groep als bedoeld in artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, een andere groepsmaatschappij als bedoeld in artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek of een andere vennootschap of rechtspersoon waarop een moedermaatschappij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft als bedoeld in artikel 406 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;
 - b. een rechtspersoon is waarvan de activiteiten worden uitgeoefend door een gecontroleerde onderneming als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht;
 - *EER-onderneming*:
 - a. onderneming met een rechtsvorm die vergelijkbaar is met een naamloze vennootschap, een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, een vennootschap onder firma of een commanditaire vennootschap waarvan de volledig tegenover haar schuldeisers aansprakelijke vennoten kapitaalvennootschappen naar buitenlands recht zijn, die is opgericht in overeenstemming met het recht van een andere staat dan Nederland die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte;
 - b. een in overeenstemming met het recht van een andere staat dan Nederland die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte opgerichte gereguleerde financiële onderneming, ongeacht haar rechtsvorm, als bedoeld in artikel 3, eerste lid, onderdeel a, onder iii, van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid;
 - *Europees netwerk*: Europees netwerk van toezichthoudende autoriteiten, genoemd in artikel 28, eerste lid, van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid;
 - *Europese onderneming*: Nederlandse onderneming of EER-onderneming;
 - *groep*: groep als bedoeld in artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;
 - *grote groep*: groep als bedoeld in artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek die op geconsolideerde basis op twee opeenvolgende balansdata, zonder onderbreking nadien op twee opeenvolgende balansdata van de

- onderneming die aan het hoofd staat van de groep, niet heeft voldaan aan ten minste twee van de drie vereisten als bedoeld in artikel 397, eerste lid en tweede lid, eerste zin, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;
- *indirecte zakenpartner*: entiteit die geen directe zakenpartner is van een onderneming, maar wel zakelijke activiteiten verricht voor de activiteiten, producten of diensten van die onderneming;
 - *klimaattransitieplan*:
 - a. transitieplan voor beperking van de klimaatverandering als bedoeld in artikel 3.1;
 - b. verslaglegging van informatie over duurzaamheidskwesities als bedoeld in artikel 19bis, tweede lid, onder a, aanhef en onder iii, b, c en d, en artikel 29bis, tweede lid, onder a, aanhef en onder iii, b, c en d, van de richtlijn jaarrekening;
 - *midden- en kleinbedrijf*: onderneming, ongeacht haar rechtsvorm, die geen deel uitmaakt van een grote groep en op twee opeenvolgende balansdata, zonder onderbreking nadien op twee opeenvolgende balansdata:
 - a. een micro-onderneming is als bedoeld in artikel 395a van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;
 - b. een kleine onderneming is als bedoeld in artikel 396 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek; of
 - c. een middelgrote onderneming is als bedoeld in artikel 397 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;
 - *milieu*: milieu als bedoeld in artikel 2.1, derde lid, onderdeel c, van de Omgevingswet, met uitzondering van klimaat als bedoeld in artikel 2.1, derde lid, onderdeel i, van de Omgevingswet;
 - *moederonderneming*: onderneming die aan het hoofd staat van een groep als bedoeld in artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;
 - *nadelig gevolg*: nadelig gevolg voor de mensenrechten of voor het milieu als bedoeld in artikel 2.1.1, tweede en derde lid;
 - *Nederlandse onderneming*:
 - a. onderneming die de rechtsvorm heeft van een naamloze vennootschap, een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, een vennootschap onder firma of een commanditaire vennootschap waarvan de volledig tegenover haar schuldeisers aansprakelijke vennoten kapitaalvennootschappen naar buitenlands recht zijn;
 - b. gereguleerde financiële onderneming, ongeacht haar rechtsvorm, als bedoeld in artikel 3, eerste lid, onderdeel a, onder iii, van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid;
 - *niet-Europese onderneming*:
 - a. onderneming met een rechtsvorm die vergelijkbaar is met een naamloze vennootschap, een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, een vennootschap onder firma of een commanditaire vennootschap waarvan de volledig tegenover haar schuldeisers aansprakelijke vennoten kapitaalvennootschappen naar buitenlands recht

- zijn, die is opgericht in overeenstemming met het recht van een derde land;
- b. een in overeenstemming met het recht van een derde land opgerichte gereguleerde financiële onderneming, ongeacht haar rechtsvorm, als bedoeld in artikel 3, eerste lid, onderdeel a, onder iii, van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid;
- *netto-omzet*:
 - a. netto-omzet als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onder 5, van de richtlijn jaarrekening, of
 - b. als de onderneming internationale standaarden voor jaarrekeningen toepast die zijn vastgesteld op basis van de IAS-verordening, de omzet zoals gedefinieerd door of in de zin van het stelsel voor financiële verslaggeving op basis waarvan de jaarrekeningen van de onderneming zijn opgesteld;
 - *onafhankelijke derde onderneming*: onderneming, ongeacht haar rechtsvorm, die niet organisatorisch is verbonden met de Europese onderneming of de niet-Europese onderneming waarmee een franchise- of licentieovereenkomst is gesloten als bedoeld in artikel 1.1.2, eerste lid, onderdeel c, of artikel 1.1.3, eerste lid, onderdeel c;
 - *onderneming*: Europese onderneming of niet-Europese onderneming;
 - *Onze Minister*: Onze Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp;
 - *Overeenkomst van Parijs*: de op 12 december 2015 te Parijs tot stand gekomen Overeenkomst van Parijs (Trb. 2016, 94);
 - *passende maatregel*:
 - a. maatregel waarmee de doelstellingen van gepaste zorgvuldigheid kunnen worden bereikt;
 - b. maatregel waardoor een nadelig gevolg daadwerkelijk wordt aangepakt op een wijze die in verhouding staat tot de ernst en de waarschijnlijkheid van het nadelige gevolg, en
 - c. maatregel die de onderneming redelijkerwijs kan nemen, rekening houdend met de omstandigheden van het specifieke geval, waaronder de aard en de omvang van het nadelige gevolg en de risicofactoren ter zake;
 - *royalty*: vergoeding van welke aard dan ook:
 - a. voor het gebruik van of het recht op gebruik van:
 - 1°. een auteursrecht op een werk op het gebied van de letterkunde, kunst of wetenschap, inclusief bioscoopfilms en software;
 - 2°. een octrooi;
 - 3°. een fabrieks- of handelsmerk;
 - 4°. een tekening of model;
 - 5°. een plan;
 - 6°. een geheim recept of geheime werkwijze; of
 - b. voor inlichtingen over ervaringen op het gebied van nijverheid, handel of wetenschap;

- *risicofactor*: feit, situatie of omstandigheid die verband houdt met de ernst en waarschijnlijkheid van een nadelig gevolg, met inbegrip van een risicofactor op bedrijfsniveau, in een bedrijfsactiviteit, op geografisch gebied, contextueel gebied en product- en dienstgebonden, en een sectorale factor, situatie of omstandigheid;
- *uiteindelijke moederonderneming*: moederonderneming die niet onder zeggenschap staat van een andere onderneming;
- *zakelijke relatie*: relatie van een onderneming met een zakenpartner;
- *zakenpartner*: directe zakenpartner of indirecte zakenpartner.

A.2 Verordeningen en richtlijnen als bedoeld in artikel 288 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie

- *Europese klimaatwet*: verordening (EU) 2021/1119 van het Europees Parlement en de Raad van 30 juni 2021 tot vaststelling van een kader voor de verwezenlijking van klimaatneutraliteit, en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 401/2009 en Verordening (EU) 2018/1999 (PbEU 2021, L 243);
- *IAS-verordening*: verordening (EG) nr. 1606/2002 van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 19 juli 2002 betreffende de toepassing van internationale standaarden voor jaarrekeningen (PbEG L 243);
- *richtlijn jaarrekening*: richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen, tot wijziging van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad (PbEU 2013, L 182);
- *richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid*: richtlijn (EU) 2024/1760 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937 (PbEU L 2024/1760);
- *richtlijn transparantie*: richtlijn 2004/109/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 2004 betreffende de transparantievereisten die gelden voor informatie over uitgevende instellingen waarvan effecten tot de handel op een gereguleerde markt zijn toegelaten en tot wijziging van Richtlijn 2001/34/EG (PbEG L 390);
- *verordening Europees centraal toegangspunt*: verordening (EU) 2023/2859 van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2023 tot oprichting van een Europees centraal toegangspunt dat gecentraliseerde toegang biedt tot voor financiële diensten, kapitaalmarkten en duurzaamheid relevante publiek beschikbare informatie (PbEU L 2023/2859);
- *verordening producten voor tweërlei gebruik*: verordening (EU) 2021/821 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2021 tot instelling van een EU-regeling voor controle op de uitvoer, de overbrenging, de tussenhandel, de

technische bijstand en de doorvoer van producten voor tweërlei gebruik (herschikking) (PbEU 2021, L 206).

B. Wetten als bedoeld in artikel 2.1.1, derde lid

[PM: In de consultatieversie van het wetsvoorstel is deze tabel nog niet ingevuld, omdat over de precieze invulling hiervan nog afstemming plaatsvindt met de Europese Commissie.]

Bijlage bij de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid: deel 1	Nationale wet ter omzetting internationaal instrument
<p>15. Het verbod om meetbare milieuschade te veroorzaken, zoals schadelijke bodemverandering, water- of luchtverontreiniging, schadelijke emissies, buitensporig waterverbruik, landaantasting of andere effecten op natuurlijke hulpbronnen, zoals ontbossing, die:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) aanzienlijk afbreuk doen aan de natuurlijke bases voor het behoud en de productie van voedsel; b) personen toegang tot veilig en zuiver drinkwater ontzeggen; c) het voor personen moeilijk maken toegang te krijgen tot sanitaire voorzieningen of deze vernietigen; d) schadelijk zijn voor de gezondheid, de veiligheid, het normale gebruik van grond of de rechtmatig verkregen bezittingen van een persoon; e) aanzienlijke nadelige gevolgen hebben op ecosysteemdiensten waarmee een ecosysteem direct of indirect bijdraagt tot het welzijn van de mens; <p>uitgelegd overeenkomstig artikel 6, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten en de artikelen 11 en 12 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten</p>	<p>p.m. (ziet op het hele stelsel van NL milieuregelgeving, dus alle bij of krachtens de Omgevingswet en Wet milieubeheer vastgestelde regelgeving met uitzondering van bepalingen over het klimaat)</p>
<p>16. Het recht van personen, groepen en gemeenschappen op grond en hulpbronnen en om niet te worden beroofd van bestaansmiddelen, hetgeen het verbod inhoudt om land, bossen en wateren onwettig te ontruimen of in te nemen bij aankoop, ontwikkeling of het anderszins gebruiken van land, bossen en wateren, ook</p>	<p>p.m. (Ontbossingsverordening en bijbehorende uitvoeringswetgeving)</p>

<p>door ontbossing, waarvan het gebruik het levensonderhoud van een persoon verzekert, uitgelegd overeenkomstig de artikelen 1 en 27 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten en de artikelen 1, 2 en 11 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten.</p>	
---	--

<p>Bijlage bij de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid: deel 2</p>	<p>Nationale wet ter omzetting internationaal instrument</p>
<p>1. De verplichting om nadelige gevolgen voor de biologische diversiteit te voorkomen of tot een minimum te beperken, uitgelegd overeenkomstig artikel 10, punt b), van het Verdrag inzake biologische diversiteit van 1992 en het toepasselijke recht in de bevoegde jurisdictie, met inbegrip van de verplichtingen van het Protocol van Cartagena over de ontwikkeling, de behandeling, het vervoer, het gebruik, de overdracht en de introductie van veranderde levende organismen en van het Protocol van Nagoya inzake toegang tot genetische hulpbronnen en de eerlijke en billijke verdeling van de baten die voortvloeien uit het gebruik ervan bij het Verdrag inzake biodiversiteit van 12 oktober 2014.</p>	<p>p.m. (Omgevingswet omvat biodiversiteit)</p>
<p>2. Het verbod op de invoer, uitvoer, wederuitvoer of aanvoer vanuit de zee van soorten die zijn opgenomen in de aanhangsels I tot en met III bij de Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dieren- en plantensoorten (Cites) van 3 maart 1973 zonder vergunning, uitgelegd overeenkomstig de artikelen III, IV en V van de overeenkomst.</p>	<p>p.m. (uitvoeringsregelgeving bij CITES-verordening, al staat norm in de verordening)</p>
<p>3. Het verbod op de vervaardiging, invoer en uitvoer van kwikhoudende producten die zijn opgenomen in bijlage A, deel I, bij het Verdrag van Minamata inzake kwik van 10 oktober 2013 (Verdrag van Minamata),</p>	<p>p.m. (Verordening (EU) nr. 2017/852 en het Besluit kwikhoudende producten milieubeheer)</p>

uitgelegd overeenkomstig artikel 4, lid 1, van het verdrag.	
4. Het verbod op het gebruik van kwik of kwikverbindingen in de in bijlage B, deel I, bij het Verdrag van Minamata opgenomen productieprocessen na de in het verdrag voor de afzonderlijke processen gespecificeerde uitfaseringsdatum, uitgelegd overeenkomstig artikel 5, lid 2, van het verdrag.	p.m. (Verordening (EU) nr. 2017/852 en het Besluit kwikhoudende producten milieubeheer)
5. Het verbod op de onwettige verwerking van kwikafval, uitgelegd overeenkomstig artikel 11, lid 3, van het Verdrag van Minamata en artikel 13 van Verordening (EU) 2017/852 van het Europees Parlement en de Raad. (1)	p.m. (Verordening (EU) nr. 2017/852 en het Besluit kwikhoudende producten milieubeheer)
6. Het verbod op de productie en het gebruik van chemische stoffen die zijn opgenomen in bijlage A bij het Verdrag van Stockholm inzake persistente organische verontreinigende stoffen (POP-verdrag) van 22 mei 2001, uitgelegd overeenkomstig artikel 3, lid 1, punt a), i), van het verdrag en Verordening (EU) 2019/1021 van het Europees Parlement en de Raad (2).	p.m. (Verordening (EU) 2019/1021 en de Uitvoeringsregeling EU-verordening persistente organische verontreinigende stoffen)
7. Het verbod op het onwettig behandelen, verzamelen, opslaan en verwijderen van afval, uitgelegd overeenkomstig artikel 6, lid 1, punt d), i) en ii), van het POP-verdrag en artikel 7 van Verordening (EU) 2019/1021.	p.m. (Verordening (EU) 2019/1021 en de Uitvoeringsregeling EU-verordening persistente organische verontreinigende stoffen)
8. Het verbod op de invoer of uitvoer van een chemische stof die is opgenomen in bijlage III bij het Verdrag van Rotterdam inzake de procedure met betrekking tot voorafgaande geïnformeerde toestemming ten aanzien van bepaalde gevaarlijke chemische stoffen en pesticiden in de internationale handel (UNEP/FAO) van 10 september 1998, uitgelegd overeenkomstig artikel 10, lid 1, artikel 11, lid 1, punt b), en artikel 11, lid 2, van het verdrag, en de indicatie door de invoerende of uitvoerende partij bij het verdrag overeenkomstig de	p.m. (Verordening (EU) nr. 649/2012 en het Besluit uitvoering verordening in- en uitvoer gevaarlijke chemische stoffen)

<p>procedure met betrekking tot voorafgaande geïnformeerde toestemming (Prior Informed Consent — PIC).</p>	
<p>9. Het verbod op de onwettige productie, consumptie, invoer en uitvoer van gereguleerde stoffen die zijn opgenomen in de bijlagen A, B, C en E bij het Protocol van Montreal betreffende stoffen die de ozonlaag afbreken bij het Verdrag van Wenen ter bescherming van de ozonlaag, uitgelegd overeenkomstig artikel 4B van het Protocol van Montreal en de vergunningsbepalingen van het toepasselijke recht in de bevoegde jurisdictie.</p>	<p>p.m. (Verordening (EU) 2024/590)</p>
<p>10. Het verbod op de uitvoer van gevaarlijke of andere afvalstoffen, uitgelegd overeenkomstig artikel 1, leden 1 en 2, van het Verdrag van Bazel inzake de beheersing van de grensoverschrijdende overbrenging van gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan (Verdrag van Bazel) van 22 maart 1989 en Verordening (EG) nr. 1013/2006 van het Europees Parlement en de Raad (3):</p> <p>a) naar een partij bij het verdrag die de invoer van deze gevaarlijke en andere afvalstoffen heeft verboden, uitgelegd overeenkomstig artikel 4, lid 1, punt b), van het Verdrag van Bazel;</p> <p>b) naar een invoerende staat die geen schriftelijke toestemming geeft voor de specifieke invoer, indien die invoerende staat de invoer van dergelijke gevaarlijke afvalstoffen niet heeft verboden, uitgelegd overeenkomstig artikel 4, lid 1, punt c), van het Verdrag van Bazel;</p> <p>c) naar een partij die het Verdrag van Bazel niet heeft ondertekend, uitgelegd overeenkomstig artikel 4, lid 5, van het Verdrag van Bazel;</p> <p>d) naar een invoerende staat indien die gevaarlijke afvalstoffen of andere afvalstoffen niet op een milieuverantwoorde wijze in die staat of elders worden beheerd,</p>	<p>p.m. (Verordening (EU) 2024/1157 en de Regeling EG-verordening overbrenging van afvalstoffen)</p>

uitgelegd overeenkomstig de eerste zin van artikel 4, lid 8, van het Verdrag van Bazel.	
11. Het verbod op de uitvoer van gevaarlijke afvalstoffen uit landen die zijn opgenomen in bijlage VII bij het Verdrag van Bazel naar landen die niet zijn opgenomen in bijlage VII voor handelingen die zijn opgenomen in bijlage IV bij het Verdrag van Bazel, uitgelegd overeenkomstig artikel 4A van het Verdrag van Bazel en de artikelen 34 en 36 van Verordening (EG) nr. 1013/2006.	p.m. (Verordening (EU) 2024/1157 en de Regeling EG-verordening overbrenging van afvalstoffen)
12. Het verbod op de invoer van gevaarlijke afvalstoffen en andere afvalstoffen vanuit een staat die geen partij is bij het Verdrag van Bazel en dit verdrag niet heeft geratificeerd, uitgelegd overeenkomstig artikel 4, lid 5, van het Verdrag van Bazel.	p.m. (Verordening (EU) 2024/1157 en de Regeling EG-verordening overbrenging van afvalstoffen)
13. De verplichting om nadelige gevolgen op de als natuurlijk erfgoed omschreven goederen zoals gedefinieerd in artikel 2 van de Overeenkomst inzake de bescherming van het cultureel en natuurlijk erfgoed van de wereld (de Werelderfgoedovereenkomst) van 16 november 1972 te voorkomen of tot een minimum te beperken, uitgelegd overeenkomstig artikel 5, punt d), van de Werelderfgoedovereenkomst en het toepasselijke recht in de bevoegde jurisdictie.	p.m. (Omgevingswet)
14. De verplichting om nadelige gevolgen op watergebieden zoals gedefinieerd in artikel 1 van de Overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis, in het bijzonder als verblijfplaats voor watervogels (Overeenkomst van Ramsar) van 2 februari 1971 te voorkomen of tot een minimum te beperken, uitgelegd overeenkomstig artikel 4, lid 1, van de Overeenkomst van Ramsar en het toepasselijke recht in de bevoegde jurisdictie.	p.m.
15. De verplichting om verontreiniging door schepen te voorkomen, uitgelegd	p.m. (Wet voorkoming verontreiniging door schepen en de

<p>overeenkomstig het Internationaal Verdrag ter voorkoming van verontreiniging door schepen van 2 november 1973, zoals gewijzigd bij het Protocol van 1978 (Marpol 73/78). Dit omvat:</p> <p>a) het verbod op lozing in zee van:</p> <p>i) olie of oliehoudende mengsels zoals gedefinieerd in voorschrift 1 van bijlage I bij Marpol 73/78, uitgelegd overeenkomstig de voorschriften 9 tot en met 11 van bijlage I bij Marpol 73/78;</p> <p>ii) schadelijke vloeistoffen zoals gedefinieerd in voorschrift 1, punt 6, van bijlage II bij Marpol 73/78, uitgelegd overeenkomstig de voorschriften 5 en 6 van bijlage II bij Marpol 73/78, en</p> <p>iii) sanitair afval zoals gedefinieerd in voorschrift 1, punt 3, van bijlage IV bij Marpol 73/78, uitgelegd overeenkomstig de voorschriften 8 en 9 van bijlage IV bij Marpol 73/78;</p> <p>b) het verbod op onwettige verontreiniging door schadelijke stoffen die over zee worden vervoerd in verpakte vorm zoals gedefinieerd in voorschrift 1 van bijlage III bij Marpol 73/78, uitgelegd overeenkomstig de voorschriften 1 tot en met 7 van bijlage III bij Marpol 73/78, en</p> <p>c) het verbod op onwettige verontreiniging door vuilnis van schepen zoals gedefinieerd in voorschrift 1 van bijlage V bij Marpol 73/78, uitgelegd overeenkomstig de voorschriften 3 tot en met 6 van bijlage V bij Marpol 73/78.</p>	<p>bij of krachtens die wet vastgestelde regelgeving)</p>
<p>16. De verplichting om verontreiniging van het mariene milieu door storting te voorkomen, te verminderen en te bestrijden, uitgelegd overeenkomstig artikel 210 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee (Unclos) van 10 december 1982 en het toepasselijke recht in de bevoegde jurisdictie.</p>	<p>p.m. (Wet voorkoming verontreiniging door schepen en de bij of krachtens die wet vastgestelde regelgeving)</p>

